

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

09/2015 – ROČNÍK 5

ZDRAVOTNICTVÍ

17

JAKOU ZDRAVOTNÍ PÉČI SKUTEČNĚ DOSTÁVÁME?

20

IVA RITSCELOVÁ VIDÍ BUDOUCNOST V ADMINISTRATIVNÍCH ZDROJÍCH DAT

4

V POČTU PODNIKATELŮ PATŘÍME V UNII KE ŠPIČCE

32

NA TABLETU I V MOBILU

statistikaamy.cz

ZLATÝ
STŘEDNÍK
2014

1. MÍSTO

PRKlub

Editorial

Na konci léta ČSÚ opakovaně potvrdil oživení tuzemské ekonomiky. Ta roste nejrychleji v Evropě a rovnoměrně ve všech odvětvích. Lidé i firmy věří v růst, utrácejí a investují. Roste i zaměstnanost. Aktuální číselné vyjádření momentálně příznivých trendů naleznete na našich webových stránkách www.czso.cz. V časopise Statistika&My si v rozhovoru s Ivou Ritschelovou připomeneme proměny Úřadu, které se za pět let jejího předsednictví na ČSÚ odehrály, dozvíte se také, jaké úkoly a výzvy nás čekají v nejbližší budoucnosti. V dalším rozhovoru pak Petr Mazouch, proděkan pro zahraniční styky a rozvoj Fakulty informatiky a statistiky VŠE, mimo jiné obhájí názor na prospěšnost zkrácení rodičovské dovolené v zájmu sladění rodinného a pracovního života.

V tématu vydání se tentokrát podrobněji věnujeme zdravotnictví: Lenka Weichtlová představuje výsledky posledního šetření o využívání informačních technologií ve zdravotnictví a Jaroslav Novák nad daty ze zdravotních účtů hledá odpověď na otázku „jakou zdravotní péči skutečně dostáváme“.

Na stránkách časopisu ČSÚ dále Petra Cuřínová v historickém exkurzu představuje dlouhodobý vývoj tuzemské stavební produkce, Petra Křížová popisuje, jak ovlivnily sankce EU přijaté s ukrajinskou krizí vzájemný obchod Unie a Ruska. Analytička Drahomíra Dubská porovnává příjmy obyvatel Prahy a regionů, Marta Petráňová a Bohuslav Mejstřík poukazují na růst počtu podnikatelů v ČR a srovnávají jejich podíl na celkovém počtu pracujících se státy v EU. Kamila Burešová se podrobněji věnuje využívání sociálních sítí českými firmami.

Vážení čtenáři, přeji vám inspirativní čerpání informací při čtení našeho časopisu.

Michal Novotný
šéfredaktor

ROZHOVOR

Mou vizí je rozvoj v oblasti administrativních zdrojů dat 4

UDÁLOSTI ZE SVĚTA

Dobrovolnictví se denně věnuje 7 % Kanadčanů 11

STATISTIKA ODVĚTVÍ

Na Moravskoslezsku bylo více hostů díky hokeji 12

Vzestupy a pády českého stavebnictví 14

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

Nejdraž si dnes půjčuje Řecko 16

TÉMA

Naši lékaři informace o pacientech téměř nesdílejí 18

Jakou zdravotní péči skutečně dostáváme? 20

Zahraniční obchod se zdravím 22

ROZHOVOR

Dlouhá rodičovská je pro ženy luxusem 24

ANALÝZA

V obchodě Unie s Ruskem došlo k obratu 26

Jak ropa ovlivňuje směnné relace v cenách zahraničního obchodu 28

Příjmová nerovnost Prahy a regionů 30

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

V počtu podnikatelů patříme v Unii ke špičce 32

LIDÉ A SPOLEČNOST

České firmy zaostávají ve využívání sociálních sítí 34

O SLOŽITÉM JEDNODUŠE

Sezónnost a sezónní očištění 38

Mou vizí je rozvoj v oblasti administrativních zdrojů dat

Před pěti lety se Iva Ritschelová stala předsedkyní ČSÚ. Úřad od té doby prošel významnou proměnou a modernizací. Dosáhl značných úspor v hospodaření a výrazně snížil zátěž respondentů.

Petra Báčová, tisková mluvčí ČSÚ

Jak hodnotíte uplynulých pět let? Která z přijatých opatření považujete za zásadní?

Vedení ČSÚ jsem v roce 2010 přebírala v podmínkách ekonomické krize, plošných rozpočtových škrťů a silících tlaků ze strany podnikatelské sféry a politické reprezentace na snížení administrativní zátěže napříč státní správou. Tato situace zcela jasně předurčila mantinely, ve kterých jsem se pohybovala při nastavování priorit Úřadu. Nejdůležitější se stalo hledání úspor v oblasti hospodaření tak, aby byl zabezpečen dostatek prostředků na rutinní produkci statistiky a zároveň na nezbytné rozvojové aktivity.

Jsou již viditelné výsledky?

Současný model hospodaření Úřadu, který jsme vybudovali, umožňuje vytvářet rezervy a zároveň poměrně důstojně čelit úsporné rozpočtové politice posledních let. Zároveň s tím se nám podařilo zrealizovat několik významných rozvojových projektů spolufinancovaných z fondů EU, díky kterým dnes máme velmi moderní integrované nástroje statistického produkčního procesu. Tyto budou základem rozvoje ČSÚ minimálně v následující dekádě.

Můžete vzpomenout některé významné úspory z posledních pěti let?

Nejvýznamnější a zároveň nejbolestivější úspory souvisely s celkovým zeshitlením organizační struktury Úřadu, v jejímž rámci došlo k redukci přibližně 100 pracovních míst. Pokud se týká provozní činnosti, ušetřili jsme např. v souvislosti s nákupem energií na komoditní

burze, přesoutěžením zakázek na datové a mobilní služby, celkovým omezením tisku v souvislosti s elektronizací či snížením tuzemského cestovného díky efektivnější koordinaci práce terénních pracovníků. Velmi příznivý efekt mělo zřízení odboru veřejných zakázek, který do mého nástupu na Úřadu neexistoval a který významně přispěl k profesionalizaci aktivit v dané oblasti. Vyplatila se nám i nová strategie uzavírání smluv s dodavateli IT, kdy standardně požadujeme zpřístupnění zdrojových kódů tak, abychom v budoucnu mohli realizovat otevřené soutěže. Konkurenční prostředí, které existuje v řadě odvětví, nám umožňuje dosáhnout velmi příznivých cen. Např. mobilního operátora jsme letos soutěžili již podruhé za pět let. Ač soutěž dosud není uzavřena, očekáváme úsporu na úrovni dvou třetin výdajů, které byly vynakládány před mým nástupem do funkce.

Jak jste již zmínila, po svém jmenování do funkce jste deklarovala, že snížíte administrativní zátěž respondentů. Jak se vám to daří?

Od mého nástupu na Úřad se celková administrativní zátěž zjišťování ČSÚ snížila o 35 procent. Ráda bych ale zdůraznila, že mnohem důležitějším úkolem je vysvětlit veřejnosti, že z hlediska celkového množství času věnovaného formulářům je statistika ČSÚ poměrně okrajovou činností ve srovnání s ostatními informačními povinnostmi vůči orgánům státní správy. Bohužel statistikou se běžně nazývá všechno, co souvisí s vyplňováním výkazů. Rozdíl statistiky např. od infor-

mačních povinností v oblasti daní je však výrazný a spočívá v tom, že statistická zjišťování jsou v rozhodující míře výběrová. Využíváme dopočty a další pokročilé techniky. Např. zjišťování P5-01, které charakterizuje ekonomické aktivity přibližně 1,1 mil. aktivních subjektů produkčních odvětví, je založeno na šetření „pouhých“ 30 tisíc jednotek. Další redukování zátěže by nezbytně vedlo k již nepřijatelnému snížení kvality dat.

Co tedy plánujete v této oblasti do budoucna?

Synergetický efekt celkového zefektivnění statistické služby a zároveň významného omezení zátěže respondentů spatřuji v dalším rozvoji využití administrativních zdrojů dat. Řadu let usilujeme o větší stupeň elektronizace a rovněž využíváme každé příležitosti pro uzpůsobení administrativních zdrojů našim potřebám. Tuto oblast považuji za klíčovou i do budoucna. Bohužel narážíme na rigiditu ze strany vlastníků administrativních zdrojů, tedy ministerstev a dalších orgánů státní správy. V této souvislosti závisí další aktivity v oblasti snižování zátěže na podpoře ze strany resortu a akceptaci myšlenky, že by administrativní data měla být sdílena alespoň pro potřeby tvorby statistiky. Bez této podpory nemá statistika objektivní možnost k dalšímu zefektivnění.

Mohlo by k němu vést novelizované nařízení o evropské statistice?

Ano, zásadním způsobem totiž posiluje postavení národních statistických

prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc.

V září 2010 byla jmenována předsedkyní ČSÚ. Předtím působila jako rektorka (2007–2010) Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a prorektorka pro vědu a zahraniční vztahy (2001–2007). V letech 1993–1998 vedla odbor statistiky životního prostředí ČSÚ alokovaný v Ústí nad Labem. Kromě toho absolvovala tříletou praxi ve Statistické divizi Food and Agricultural Organization UN, kde zastávala funkci regionálního úředníka pro Evropu, země bývalého SSSR, Čínu a Mongolsko. Je členkou řady poradních orgánů ministerstev, vědeckých, uměleckých a oborových univerzit a vysokých škol v Česku a členkou řady mezinárodních odborných fór. Publikovala více než 20 domácích a zahraničních monografií, desítky vědeckých a odborných článků či výzkumných studií zaměřených na environmentální ekonomii a politiku životního prostředí s důrazem na makroekonomické aspekty tvorby a ochrany životního prostředí.

úřadů v oblasti přístupu a možnosti využívání administrativních zdrojů dat. Ve společnosti, potažmo státní administrativě, však chybí konsensus na tom, zda mohou být jednou sebraná data poskytnuta pro tvorbu statistických dat. Pokud samozřejmě splňují všechny požadavky statistického systému. V severských zemích se jedná o praxi zcela standardní. U nás je bohužel častým argumentem, že ČSÚ údajně nemá právo data využívat. Přitom zákon o státní statistické službě a nově i nařízení o evropské statistice jasně stanoví, že dané oprávnění máme. Ze zcela srozumitelných důvodů je toto oprávnění v zákoně formulováno obecně, jelikož nelze předvídat, které zdroje vzniknou za rok či za deset let. Resorty však hledají různé právní kličky a odpírají nám přístup ke svým administrativním zdrojům dat – nejčastěji s odkazem na to, že zákon výslovně neobsahuje ustanovení o konkrétním registru či databázi.

Hodláte v tomto směru podniknout nějaké kroky?

Dokud v této věci nebude silná politická podpora, nehneme se z místa. Úředníci budou samozřejmě stále velmi opatrní při sdílení jakýchkoliv dat, která jsou sbírána pro jiné než statistické účely, a statistika bude kritizována za to, že je nucena zvyšovat zátěž tím, že realizuje zjišťování k získání dat, která již někde existují. Nařízení o evropské statistice je samozřejmě významnou oporou. Nicméně v první řadě se jedná o změnu postojů napříč celou státní správou. Mou vizí je stav, kdy resorty budou společně s ČSÚ hledat možnosti, jak data efektivně a bezpečně sdílet.

Jak se ČSÚ od července vyrovnává s implementací služebního zákona?

K dnešnímu dni již proběhlo několik povinných výběrových řízení na pozice dosavadních vedoucích zaměstnanců. Již dnes je vidět, že přespříliš administrativně náročné procedury výběrových řízení přísně reglementované v zákoně se spíše soustřeďují na procesní a formální správnost než na samotný obsah. Už v průběhu legislativního procesu jsme kritizovali navrhovaný systém s tím, že pro ČSÚ jako instituci nezávislou a odbornou není zcela vhodný. Očekávám, že v budoucnu budeme mít velké problémy sehnat kvalitní lidi na odborné pozice. Čas ukáže.

Které rozvojové projekty jsou nyní před vámi?

Z těch významnějších bych jmenovala dokončení implementace a zabezpečení rutinního provozu projektu Redesign statistického informačního systému. Dále pak implementaci novelizovaného nařízení o evropské statistice, zejména v oblasti posílení přístupu k administrativním zdrojům dat či rozšíření koordinace státní statistické služby a prosazení tzv. Závazku o důvěryhodnosti statistiky na úrovni vlády. V delším časovém horizontu se jedná o reformy produkční a sociální statistiky, přípravu revize národních účtů a přípravu zcela nové koncepce flash odhadu HDP v termínu T+30 namísto dnešního T+45. Zmínit mohu i praktické uchopení potenciálu tzv. Big Data či aktivnější zapojení v rámci dalších projektů souvisejících s tzv. Vizí 2020, kterou v posledních letech aktivně prosazuje Eurostat. ■

- Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová se dne 8. července v Bruselu zúčastnila semináře Stakeholder meeting na téma zdravotní statistiky, při této příležitosti se setkala na tamním Stálém zastoupení ČR při EU s velvyslancem Martinem Povejšilem.

- Dne 17. srpna se Iva Ritschelová sešla na Úradě vlády s ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu Jiřím Dienstbierem ohledně přípravy SLDB 2021.

- Na začátku srpna vydal ČSÚ analýzu, jak ovlivňují podnikatelé celkovou zaměstnanost v Česku.

- V srpnu se v ČSÚ uskutečnila fotografická výstava čínských etnických skupin, vernisáže se zúčastnila i čínská velvyslankyně Její Excellence Ma Keqing.

- Na www.miniscitani.cz se od 1. září 2015 mohou zástupci tuzemských základních škol a víceletých gymnázií zaregistrovat do projektu Minisčítání 2015.

- ČSÚ poskytl v prvním pololetí 2015 prostřednictvím svých informačních služeb na 10 tis. odpovědí, tazatelé se nejčastěji ptali na statistické registry, inflaci a demografické statistiky.

- Dne 8. září se předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová společně s Davidem Elischerem, vedoucím legislativního oddělení ČSÚ, v Lucemburku zúčastnila pracovní skupiny k tématu implementace novelizovaného nařízení EK č. 223/2009, o evropské statistice.

Program Teplice po 25 letech

Uplynulo již čtvrt století od doby, kdy se realizoval tzv. Program Teplice. Týkal se životního prostředí a jeho vlivu na zdraví populace v Ústeckém kraji. Na program chce navázat Český statistický úřad spolu s Akademií věd ČR, Univerzitou Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Ústeckým krajem a městem Teplice. Připravují konferenci 25 let Programu Teplice. Uskuteční se 22. října 2015 od 10 hodin v Kulturním domě Teplice.

Záštitu nad konferencí převzali předseda Akademie věd České republiky Jiří Drahoš, hejtman Ústeckého kraje Old-

řich Bubeníček, primátor Teplic Jaroslav Kubera a senátorka Alena Dernerová. Akci budou moderovat Iva Ritschelová, předsedkyně Českého statistického úřadu, a Michaela Hrubá, děkanka Filozofické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

S příspěvky na téma životní prostředí vystoupí významní odborníci, kteří se touto tematikou zabývají, nebo osobnosti, jež stály při zrodu Programu Teplice – mimo jiné Radim Šrám, Bedřich Moldan, Martin Říha, František Kotěšovec či Jan Ševčík. O vývoji severních Čech z pohledu statistiky bude hovořit vedoucí oddělení statistiky životního prostředí ČSÚ Miloslava Veselá.

				
				
25 LET PROGRAMU TEPLICE ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A POPULACE V ÚSTECKÉM KRAJI				
KDY // 22.10. 2015 10:00 h KDE // KULTURNÍ DŮM TEPLICE				
ÚVODNÍ SLOVA A ZÁŠTITA		JIŘÍ DRAHOŠ // OLDŘICH BUBENÍČEK JAROSLAV KUBERA // ALENA DERNEROVÁ		
MODERUJÍ		IVA RITSCHELOVÁ // MICHAELA HRUBÁ		
BEDŘICH MOLDAN Jak jsme schvalovali Program Teplice MARTIN ŘÍHA Využití poznatků pro rozhodnutí vlády ČR RADIM ŠRÁM Organizace Programu Teplice, spolupráce s US EPA, výsledky těhotenství MILOSLAVA VESELÁ Vývoj severních Čech z pohledu statistiky IVAN BENEŠ Vývoj znečištění ovzduší FRANTIŠEK KOTĚŠOVEC Analýza úmrtnosti v pánevních okresech JIŘÍ RUBEŠ Znečištění ovzduší a kvalita spermií MIROSLAV DOSTÁL Znečištěné ovzduší a respirační nemocnost u dětí JOSEF RICHTER Ovlivnění imunity EVA RYCHLÍKOVÁ Současné sledování zdravotního stavu dětí JAN ŠEVČÍK Co je třeba dnes vědět o Programu Teplice				

Analýza ČSÚ

Tendence makroekonomického vývoje

Letos v létě vydal Český statistický úřad analýzu s názvem Tendence makroekonomického vývoje a kvality života v České republice v roce 2014.

Autoři z oddělení svodných analýz ČSÚ Drahomíra Dubská, Jiří Kamenický a Lukáš Kučera se v ní zabývají nejen souhrnnou výkonností ekonomiky a cenovým vývojem, ale i rozbořením nerovnováh. Patří mezi ně výsledek hospodaření sektoru vládních institucí či rozdíl ve stavech přímých zahraničních investic v České

republice a přímých investic českých subjektů v zahraničí.

Autoři analýzy se zaměřují i na příčiny a mimořádné faktory, které ovlivňovaly výši zisků nefinančních podniků v roce 2014 a jejich nerovnovážnou proporcii k vývoji mezd.

Poslední část studie je věnována nerovnostem souvisejícím s materiálními podmínkami kvality života, jež jsou dány regionálními a sociálními rozdíly.

Více na <http://bit.ly/1HXIyP1>.

Setkání předsedů úřadů

V Liblicích na Mělnicku se 2. září setkali předsedové šesti ústředních správních úřadů. Diskutovali o implementaci služebního zákona.

Hovořilo se zejména o nárůstu administrativních povinností, o metodických pokynech a vzorech rozhodnutí. Jednotlivé úřady se shodly zejména na očekávaných problémech při obsazování volných služebních míst odborníky. V ČSÚ podalo žádost o přijetí do služebního poměru 1 008 zaměstnanců z celkového počtu 1 093 služebních míst řadových státních zaměstnanců, která mají být obsazena. Zbývající zaměstnanci o přijetí do služebního poměru nepožádali, především z důvodu úvazku na dobu určitou či očekávaného odchodu do starobního důchodu.

Jednání se zúčastnili předsedové I. Ritschelová z Českého statistického úřadu, D. Drábová ze Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, A. Vítáková z Energetického regulačního úřadu, J. Novák z Českého telekomunikačního úřadu, K. Večeře z Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního, M. Štemberka z Českého báňského úřadu a také náměstci a ředitelé těchto institucí, jakož i Úřadu pro ochranu osobních údajů, kteří jsou zodpovědní za danou problematiku.

Téma příštího setkání bude zaměřeno na udržení vysoké odborné úrovně a nezávislosti ústředních správních úřadů.

• V sídle ČSÚ na pražské Skalce se 16. září uskuteční přednáška Karly Petrové a Jana Matznera ze Státního úřadu pro jadernou bezpečnost s názvem Lidé a ionizující záření zaměřená na hodnocení velikosti ozáření, principy radiační ochrany a problematiku tzv. špinavé bomby.

• Výstava plakátů popularizujících statistiku a Český statistický úřad Příběh statistiky bude k vidění od 14. září do 4. října v Regionálním centru Olomouc.

• V září absolvuje předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová hned tři jednání v portugalském Lisabonu, který bude hostit dne 23. září European Statistical Forum (ESF), ve dnech 24. a 25. září 101. konferenci předsedů národních statistických úřadů (DGINS Conference 2015) na téma Indikátory pro rozhodování a monitorování a dne 25. září 26. zasedání Výboru pro Evropský statistický systém (ESSC).

Hodnota mé půdy

Jiří Hrbek, ředitel odboru statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí ČSÚ, přednášel na odborném semináři Hodnota mé půdy. Vystoupil s příspěvkem o vývoji ceny půdy a úbytku půdy v čase. Akce organizovaná Asociací soukromého zemědělství se konala dne 4. července v rámci Selských slavností ve Vlčnově na Chrudimsku.

O životním prostředí

Začátkem srpna na KS ČSÚ v Ústí nad Labem přednášeli Tomáš Hák a Jan Kovanda z Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy o udržitelném rozvoji akce se konala pod záštitou ředitele KS ČSÚ v Ústí nad Labem Romana Bechtolda a ředitele odboru zemědělství, lesnictví a životního prostředí ČSÚ Jiřího Hrbka.

Statistici, přihlaste se do mezinárodní soutěže

O NEJLEPŠÍ PÍSEMNOU PRÁCI Z OBLASTI OFICIÁLNÍ STATISTIKY

International Statistical Institute a International Association for Official Statistics vyhlásily další ročník tradiční soutěže o nejlepší písemnou práci z oblasti oficiální statistiky.

Soutěž je určena mladým statistikům do 35 let. Příspěvek je nutné odevzdat do 15. prosince 2015. Kromě peněžní odměny obdrží výherce cestovní grant, aby mohl svou práci prezentovat na příští konferenci IAOS, která se uskuteční v prosinci 2016 v Abú Dhabí.

STAVEBNICTVÍ SE OPĚT DAŘÍ

Radek Matějka

ředitel odboru statistiky průmyslu,
stavebnictví a energetiky

Stavebnictví letos navázalo na růst z loňska. Po více než šesti letech se mu opět začíná dařit. Zdaleka zatím nedosahuje výkonnosti z roku 2008, nicméně dosavadní výsledky naznačují, že to nejhorší má už za sebou. Daří se zejména inženýrským stavbám, mírně roste i pozemní stavitelství.

Příznivý ekonomický vývoj společně s nízkými úrokovými sazbami u hypotéčních úvěrů nastartoval poptávku po nových bytech. Kromě nové výstavby pozemnímu stavitelství pomáhá též zvyšující se objem prostředků vynakládaných na modernizace a rekonstrukce stávajících bytových a nebytových budov. Zdrojem financování jsou vlastní prostředky vlastníků nemovitostí v kombinaci s různými úvěry a dotačními programy poskytovanými Ministerstvem pro místní rozvoj.

Situace v inženýrském stavitelství se zlepšuje, a to nejen díky financím plynoucím z evropských fondů, ale i v souvislosti se zvýšenou proinvestiční politikou současné vlády. Začínají se plánovat a stavět nové úseky dálnic a silnic. Z evropských fondů je pak hrazena i celá řada oprav a modernizací vybraných úseků železničních tratí. Pozitivní je, že se nezapomíná ani na údržbu stávajících komunikací, což pociťují zejména motoristé, které aktuálně sužuje řada omezení a uzavírek.

Zvýšená stavební aktivita se zatím moc neodráží ve vytváření nových pracovních pozic. Propad zaměstnanosti ve stavebnictví se sice pomalu zastavuje, nicméně ještě se nezměnil v růst. Možná je to dáno i tím, že stavební firmy čekají, co bude dál.

Růst stavební produkce se však pozitivně odráží v řadě dalších statistik. Kromě výrobců stavebních materiálů se na své mohou těšit i prodejci nábytku a dalšího vybavení pro domácnosti.

Pokud jde o budoucnost, je těžké ji předpovídat. Aktuální statistiky ohledně stavebních povolení a zakázek nejsou zatím nikterak optimistické, ale ani pesimistické. Firmy mají aktuálně co dělat a zčásti žijí ze zakázek uzavřených v roce 2014. Jak to bude dál, bude do jisté míry záviset na mnoha faktorech, například na možnostech a schopnosti čerpat prostředky z evropských fondů. Pozitivní roli by mohly sehrát chystané legislativní změny v oblasti zadávání veřejných zakázek a novela stavebního zákona a dalších předpisů.

VOLNÁ PRACOVNÍ MÍSTA NEJSOU PRO KAŽDÉHO

Dalibor Holý,

ředitel odboru statistiky trhu
práce a rovných příležitostí

Jednou z hlavních prázdninových zpráv se stalo snižování nezaměstnanosti, kdy se v mezinárodním srovnání dostala Česká republika na druhé místo v Evropské unii.

V přehledu Eurostatu za červen 2015 skutečně patříme s úrovní 4,9 % hned za Německo, které nás předstihlo jako jediné s 4,7 %. Všechny ostatní státy měly srovnatelnou míru vyšší než 5 %. V celé eurozóně byla míra nezaměstnanosti 11,1 %, tedy více než dvojnásobná. Ještě příjemnější je naše vůbec nejnižší míra nezaměstnanosti u mužů, kde jsme s 4,1 % s přehledem na prvním místě. To však nebylo neočekávané, protože tak tomu bylo již od počátku letošního roku.

A nyní pojďme k méně libě znějícím faktům. Nezaměstnanost u žen byla

v České republice 6,0 %, tedy podstatně vyšší než u mužů a také nesrovnatelná např. s Německem (4,4 %). To naznačuje, že český trh práce sice vytváří volná místa, ale ta nejsou pro každého. Potvrzuje to i násobně vyšší míra nezaměstnanosti u osob mladších 25 let, kde u ČR najdeme hodnotu 12,7 %. Právě čerství absolventi jsou jednou ze skupin, které u nás mají problémy s nalezením odpovídajícího zaměstnání. Druhou takovou skupinou jsou rozhodně ženy s malými dětmi, které mají problémy se sladěním požadavků zaměstnavatelů a rodinného života.

Tato slabina se projevuje i u druhého klíčového ukazatele z pracovního trhu – míry zaměstnanosti. Ta ukazuje podíl obyvatel v práceschopném věku

(pro strategii Evropa 2020 vymezeno jako skupina 20–64 let), kteří pracují. ČR měla v 1. čtvrtletí nejvyšší míru zaměstnanosti u mužů (82 %), zatímco průměr EU byl jen 74,7 %. U žen však byla hodnota 65,7 % jen těsně nad evropským průměrem (63,5 %), přičemž s nejlepším Švédskem (76,9 %) se nemůžeme vůbec srovnávat. Problém tkví právě u třicátnic, tedy žen s malými dětmi, kde chybí nabídka částečných úvazků s důstojnou mzdou. Málo rozvinuté jsou např. i práce z domova. Bez strukturálních změn na trhu práce se tak zaměstnanost žen již v podstatě nemůže příliš zvyšovat.

Poslední nepříjemností, která vyplývá ze statistických přehledů, je vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných.

Skutečné faktory růstu české ekonomiky

Česká ekonomika již sedmé čtvrtletí po sobě meziročně roste. Ve druhém čtvrtletí letošního roku vzrostl HDP o 4,4 %. Průměr za celé období od čtvrtého čtvrtletí 2013 činí 2,5 %.

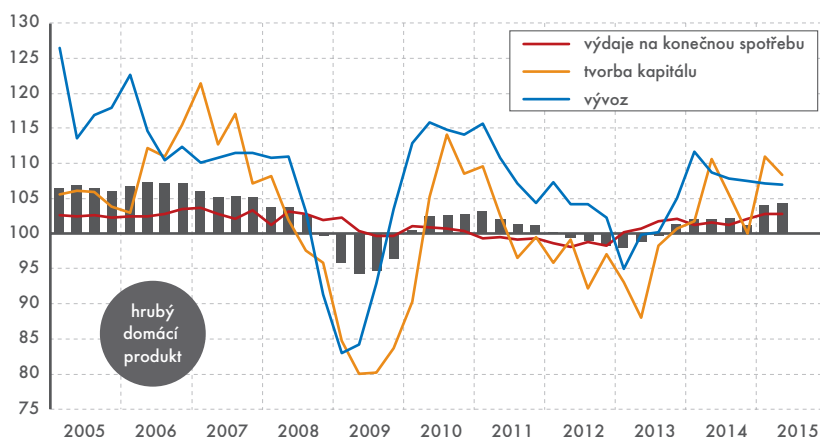
Jaroslav Sixta, vrchní ředitel sekce makroekonomických statistik

V poslední době se velmi často objevují otázky, nakolik je toto tempo skutečné a podložené zdravými faktory. ČSÚ však pravidelně při čtvrtletním odhadu hrubého domácího produktu v termínu 60 dní po skončení čtvrtletí uveřejňuje výdajovou i zdrojovou strukturu hrubého domácího produktu.

Z posledních údajů vyplývá, že růst hrubého domácího produktu ve druhém čtvrtletí (+4,4 %) byl více než z jedné třetiny tažen výdaji na konečnou spotřebu (především domácností). Z jedné třetiny byl pak spojen s čistým vývozem a z jedné čtvrtiny s investicemi do fixního kapitálu. Vliv změny zásob ve druhém čtvrtletí je velmi omezený, tvoří přibližně jednu šestinu růstu. Z hlediska nabídky jsou za růstem ekonomiky především odvětví zpracovatelského průmyslu, tvoří téměř polovinu růstu přidané hodnoty.

Růstu hrubého domácího produktu dosáhla česká ekonomika i v prvním čtvrtletí letošního roku (4 %). Jednou třetinou se na něm podílely výdaje na konečnou spotřebu. Zde je patrný vý-

Vývoj HDP a jeho složek ve stálých cenách, 2005–2. čtvrtletí 2015
(meziroční indexy, sezónně očištěno, v %)

Zdroj: ČSÚ

raznější vliv změny zásob, který však nelze jednoznačně interpretovat, neboť srovnávací základna je výrazně ovlivněna tabákovými výrobky. Díky legislativní úpravě v oblasti tabákových výrobků totiž docházelo k předzásobením těchto výrobků obvykle ke konci roku a ke značnému poklesu zásob na začátku roku nového. Tento efekt se však

na přelomu let 2014 a 2015 vytratil. Nabídkové faktory byly obdobné i v prvním čtvrtletí, neboť zpracovatelský průmysl opět determinoval téměř polovinu růstu přidané hodnoty.

Podrobnější informace o skutečných faktorech ovlivňujících růst hrubého domácího produktu připravujeme do příštího vydání Statistiky&My. ■

NAVŠTIVTE ÚSTŘEDNÍ STATISTICKOU KNIHOVNU A PRODEJNU ČSÚ

library.czso.cz

Jediná statistická knihovna v České republice vám nabízí ucelený fond českých i zahraničních statistických publikací.

OTEVÍRACÍ DOBA

po a st: 8–17 hodin
út a čt: 9–12 a 13–15 hodin
pá: 9–12 hodin

KDE NÁS NAJDETE

v přízemí budovy Českého statistického úřadu:
Na padesátém 81, Praha 10
(vedle stanice trasy Metra A Skalka).

WWW.CZSO.CZ

- Podle předběžných odhadů se reálný HDP ve 2. čtvrtletí 2015 v USA zvýšil o 2,3 %. Růst HDP odráží nárůst exportu, zvýšení spotřeby domácností i zvýšení vládních výdajů. Více na <http://1.usa.gov/1eZ44Hx>.

- V roce 2014 dosáhlo migračního salda v Jižní Koreji hodnoty 142 tis. osob. To bylo nejvíce od změny definice v roce 2006. Mezi vystěhovalými byl zaznamenán výrazný pokles ve věkové skupině 20–29letých. U přistěhoválých představoval největší změnu nárůst počtu osob starších 50 let. Více na <http://bit.ly/1DmVBhh>.

- Podle údajů norského statistického úřadu bylo v Norsku v lovecké sezóně 2014/2015 zastřeleno 12 medvědů, z toho jeden v sebeobraně a jeden na loveckou licenci. Ve stejném období bylo z velkých šelem uloveno 14 vlků, 96 rosomáků a 89 rysů. Údaje nezahrnují souostroví Špicberky. Více na <http://bit.ly/1QjNz17>.

- Pouze čtyři z deseti dětí jsou plně kojené až do věku šesti měsíců, informovala u příležitosti Světového týdne kojení WHO. Více na <http://bit.ly/1JRb864>.

- Množství tabáku, které se v Andoře sklídilo v loňském roce, mírně přesáhlo hodnotu 238 tun. Na této úrovni se sklizeň tabáku pohybuje již osmým rokem. Úroveň tabákové sklizně zdaleka nedosahuje rekordních hodnot, které statistický úřad Andorry evidoval ve druhé polovině 90. let. Tehdy zemědělci tohoto malého horského státu sklízeli ročně více než tisíc tun tabáku. Více na <http://bit.ly/1DsXgSN>.

Organizace pro výživu a zemědělství: Lesů stále ubývá, ale pomaleji

S tím, jak se zvyšuje počet obyvatel planety, se zvětšuje plocha půdy, na níž se pěstují zemědělské plodiny. Nová pole vznikají většinou na úkor lesního porostu.

V roce 1990 představovala zalesněná plocha 31,6 % souše, o 25 let později to bylo o 1 p. b. méně. Zatímco před 25 lety připadalo na jednoho obyvatele planety 0,8 ha lesa,

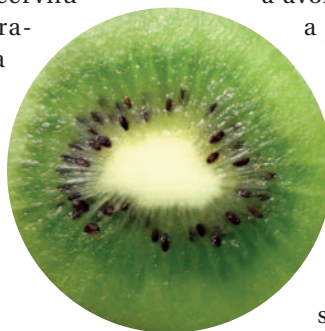
v roce 2015 to bylo o 0,2 ha méně. Podle zprávy Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) se ale rychlost, s níž mizí lesy ze zemského povrchu, zmenšila o více než polovinu a dosahuje průměrného ročního tempa 0,08 %. Skladba lesa na planetě se ale mírně se změnila. Dnes 7 % lesních porostů připadá na lesy, které člověk pěstuje cíleně a 93 % lesa roste bez zásahu člověka. Před čtvrt stoletím tvořil původní les 96 % všech lesů. Stále platí, že nejvíce lesů ubývá v tropických oblastech, úbytek dřevní hmoty v subtropických regionech se podařilo zastavit a naopak lesů v oblasti mírného pásu přibývá. Více na <http://bit.ly/1ISUrWE>.

Nový Zéland: Rekord ve vývozu ovoce

Roční hodnota vývozu ovoce z Nového Zélandu v letošním červnu poprvé překonala hranici 2 mld. dolarů. Za meziročním nárůstem o více než 20 % (330 mil. dolarů) stojí jak zvýšení cen, tak nárůst vyváženého množství. Jen za měsíc květen se vyvezlo ovoce v ceně 445 mil. dolarů.

Nejčastěji vyváženým ovocem je kiwi (59 % hodnoty ovoc-

ného exportu), následují jablka (28 %) a avokáda (6 %). Export kiwi a jablek se stále zvyšuje, přestože mezi lety 2012 a 2014 se plocha, na níž se toto ovoce pěstuje, zmenšila o 5,3, resp. 4,8 %. Více než čtvrtina (27 %) vývozu směřuje do zemí Evropské unie, s odstupem následují Japonsko (14 %) a Čína (13 %). Více na <http://bit.ly/1heTxyh>.

OSN: Soutěž ve vizualizaci dat

U příležitosti Světového dne statistiky vyhlásila statistická divize OSN soutěž ve vizualizaci dat. Téma, které by měla výsledná vizualizace představit, není přesně stanoveno. Jedinou podmínkou je, že bude vycházet z poslední zprávy Rozvojových cílů tisíciletí (Millennium Development Goals Report). Výsledkem soutěžní práce může být jak infografika tak i dynamická vizualizace. Zúčastnit se mohou jedinci nebo ma-

ximálně tříčlenné týmy. Ačkoli statistická divize OSN vyzývá k účasti zejména studenty, datové žurnalisty či grafické designéry, je soutěž otevřená komukoli. Uzávěrka je již 20. září. Více na <http://bit.ly/1IHAGGs>.

Podobou soutěž zaštiťuje i vydavatelství Wiley. Zde je nutné projekt přihlásit nejpozději 2. října a vizualizace musí znázorňovat vybrané charakteristiky ve všech státech světa. Podrobnosti na <http://bit.ly/1UouapV>.

Výsledky obou soutěží budou vyhlášeny 20. října na Světový den statistiky.

Dobrovolnictví se denně věnuje 7 % Kanadánů

Podle posledního výběrového šetření kanadského statistického úřadu odpracují v průměru Kanadáné bez nároku na odměnu 154 hodin za rok. To v celkovém součtu znamená, že vykonají práci jednoho milionu osob pracujících na plný úvazek.

Eva Kačerová, odbor vnější komunikace

Šest z deseti Kanadánů starších 15 let už někdy v životě věnovalo svůj čas ve prospěch charitativní či neziskové organizace. Zkušenost s prací dobrovolníka tak má téměř 17 mil. obyvatel Kanady. Během posledního roku před výběrovým šetřením se takto angažovalo 44 % obyvatel starších 15 let. Jejich podíl zůstává mezi lety 2004 a 2013 téměř neměnný, avšak oblasti, v nichž se dobrovolníci angažují, se mírně mění. Zatímco ve školství pomáhal v roce 2013 každý pátý dobrovolník, v roce 2014 to byl už každý čtvrtý. V náboženských organizacích se zase před jedenácti lety angažovalo 22 % dobrovolníků, o devět let později už jich bylo méně než 20 %. Mírně se zvýšila angažovanost na univerzitách, kde dříve působil každý 50. dobrovolník, ale v roce 2013 už to byl každý 20.

Někteří (7 %) se dobrovolnictví věnují denně, jednou týdně má ve svém rozvrhu zvolenou tuto aktivitu 30 % respondentů, 25 % ji vykonává jen jednou měsíčně. Ostatní, kteří věnovali svůj čas ve prospěch někoho jiného či nějakého projektu, tak činili buď jednorázově, nebo nepravidelně.

Míra účasti na dobrovolnických aktivitách klesá s věkem

Účast na dobrovolnických aktivitách je největší mezi mladými ve věku 15–19 let, z nichž se alespoň jednou za rok těchto aktivit zúčastnilo 66 %. Druhou nejvyšší míru dobrovolnictví vykazala věková skupina 35–44 let, a to téměř každý druhý. Poněkud překvapivě mezi 55 až 64letými byla míra účasti nižší než mezi 20 až 34letými. Míra účasti na dob-

Dobrovolníkem jsem proto, že chci přispět svému okolí, říká 93 % z nich.

rovolnických aktivitách totiž s věkem klesá, a tak nejméně dobrovolníků je mezi osobami staršími 75 let – jen každý čtvrtý z nich. A i když je mezi staršími obyvateli Kanady volentérů relativně nejmeně, jsou to právě oni, kteří těmto aktivitám věnují nejvíce času. Osoby ve věku 65–74 let stráví dobrovolnou prací průměrně 231 hodin za rok, tj. téměř 29 pracovních dní. Ti, kterým je 55–64 let, se věnují práci bez nároku na odměnu průměrně 203 hodin ročně. Dobrovolníci starší 75 let pracují 196 hodin ročně.

Motivace se liší

Mezi ženami je více dobrovolníků než mezi muži, ženatí či vdané častěji pomáhají ostatním než svobodní, rozvedení či ovdovělí. Ti, kteří praktikují svoji víru aspoň jednou týdně, vykazují míru dobrovolnictví 1,5krát vyšší ve srovnání s ostatními. Lidé s vysokým školským vzděláním se častěji zapojují do různých veřejných aktivit než osoby

s nižším vzděláním. V roce 2013 na vysokoškolské připadala více než třetina (36 %) času stráveného dobrovolnickými aktivitami, i když v celé populaci 15letých a starších představují pouze čtvrtinu. Mezi rodilými Kanadany bylo v roce 2013 relativně více dobrovolníků (45 %) než mezi těmi, kteří se do Kanady přistěhovali (38 %).

Jako důvody, proč se rozhodli pracovat bez nároku na odměnu, respondenti nejčastěji (93 %) uváděli, že chtěli něčím přispět společnosti, jež jsou součástí. Dále to byla možnost uplatnit získané znalosti a zkušenosti (77 %), jiné osoby k dobrovolnickým aktivitám „přitáhli“ přátelé (40 %) či rodinní příslušníci (23 %). Některé deklarovali jako důvod své angažovanosti skutečnost, že by si takto rádi zlepšili zdraví. Jiní v práci dobrovolníka viděli zlepšení možností uplatnění na trhu práce (23 %) nebo za jejich aktivitou stály náboženské důvody (18 %). Více na <http://bit.ly/1CgNywT>. ■

INDIKÁTORY:
LEDEN AŽ DUBEN 2015

PRŮMYSL

+7,2 %

Průmyslová produkce v červenci 2015 po očištění o vliv počtu pracovních dní meziročně vzrostla o 7,2 %, bez očištění byla vyšší o 4,6 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 1,2 %.

MALOOBCHOD

+6,7 %

V maloobchodě (NACE 47) se tržby očištěné o vliv počtu pracovních dní meziročně reálně zvýšily o 6,7 %, bez očištění o 5,5 %. Růst zaznamenaly všechny hlavní sortimentní skupiny prodejen.

STAVEBNICTVÍ

+14,0 %

Stavební produkce v červenci 2015 po očištění od vlivu pracovních dní meziročně vzrostla o 14,0 %. Bez očištění se zvýšila o 12,3 %.

SLUŽBY

+4,7 %

Tržby za služby očištěné o kalendářní vlivy se reálně meziročně zvýšily o 4,7 %, bez očištění o 3,1 %. Nejvýrazněji vzrostly tržby v odvětví ubytování, stravování a pohostinství.

CESTOVNÍ RUCH

+14,6 %

V červenci 2015 se v českých hotelích ubytovalo o 14,6 % více hostů než loni a jejich počet přenocování se zvýšil o 14,3 %.

Na Moravskoslezsku bylo více hostů díky hokeji

Hromadná ubytovací zařízení vykázala ve 2. čtvrtletí letošního roku zvýšený zájem hostů. Na ubytovací statistice se projevilo i mistrovství světa v ledním hokeji v Praze a Ostravě.

Pavel Vančura, vedoucí oddělení statistiky cestovního ruchu

Mistrovství světa v ledním hokeji, které se uskutečnilo letos v květnu v Praze a Ostravě, trhalo rekordy v diváckém zájmu. To se odrazilo i v ubytovací statistice především města Ostravy, a to díky nerezidentům.

Srovnáme-li vývoj návštěvnosti v hromadných ubytovacích zařízeních u nerezidentů v květnu roku 2015 se stejným měsícem v roce 2014, vidíme indexy 175 % u počtu hostů a dokonce 210 % u počtu přenocování. Za hromadné ubytovací zařízení (HUZ) se přitom považuje zařízení s aspoň pěti pokoji a zároveň deseti lůžky sloužící pro účely cestovního ruchu včetně služebních cest. Hosté ze zemí, jejichž reprezentace hrály svá utkání v Ostravě, vykazovali enormní meziroční nárůsty. Například Finové svůj počet znásobili 12krát, Slovinci 6krát a Norové 4krát.

Na žebříčku krajů Praha dominuje

Podle statistiky HUZ počet hostů ve 2. čtvrtletí meziročně vzrostl o 9,3 % a počet přenocování o 7,8 %. Celkově se tak v České republice v 8 026 zařízeních, která nabízela svou kapacitu pro cestovní ruch, ubytovalo 4,4 mil. hostů s počtem 11,5 mil. nocí.

Krajům nedostižně vévodí hlavní město Praha se 40% podílem na všech ubytovaných hostech. Toto dominantní postavení zajišťují naší metropoli především zahraniční turisté, kterých se zde ubytovalo přes 1,5 mil., tj. 65 % z jejich celkového počtu. Druhý v pořadí co do oblíbenosti byl kraj Jihomoravský, kde se ubytovalo více než 400 tis. hostů (tj. 9 % z celkového počtu). Zde již ale většinu hostů (65 %) tvoří turisté z Česka. Přes

300 tis. turistů se ubytovalo v Jihočeském kraji, který tak obsadil třetí příčku v pomyslném žebříčku krajů.

V meziročním srovnání přibýlo nejvíce hostů v Královéhradeckém kraji (o 15,5 %), v krajích Plzeňském a Zlínském (oba kraje shodně o 14,3 %). Nejnižší meziroční přírůstek hostů (o 2,5 %) zaznamenal Jihomoravský kraj vlivem poklesu zahraničních klientů (o 2,7 %), ale počet domácích turistů zde vzrostl o 5,5 %. Úspěšnou jarní sezónu dokládá fakt, že růst celkového počtu hostů hlásilo všech 14 krajů v republice.

Pohled na nižší územní celky

Při pohledu na nižší územní celky, a to okresy a správní obvody v Praze, nikoho

Meziroční změna v počtu hostů a přenocování v HUZ, 2. čtvrtletí 2015

HOSTŮ V HUZ V ČR

4,4 mil.

↑ 9,3 %

NOCÍ STRÁVENÝCH V HUZ V ČR

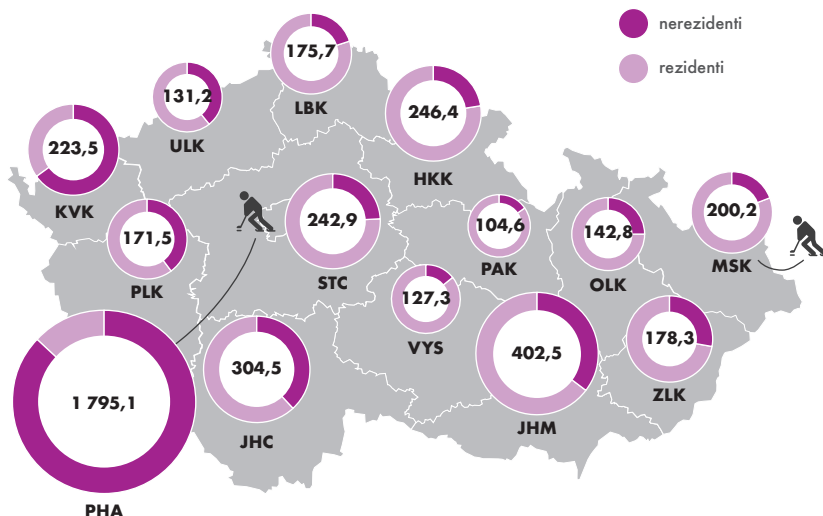
11,5 mil.

↑ 7,8 %

Zdroj: ČSÚ

Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních ve 2. čtvrtletí podle krajů (v tis.)

Zdroj: ČSÚ

asi nepřekvapí absolutní dominance správního obvodu Prahy 1. Počet hostů v HUZ zde dosáhl ve 2. čtvrtletí letošního roku hodnoty téměř 614 tis. (vyjádřeno relativně: jednalo se o 14 % z celkové návštěvnosti celé ČR). S velkým odstupem pak následovaly správní obvody Prahy 2 a Prahy 8 (184, resp. 160 tis. hostů) a okres s moravskou metropolí Brno – město s počtem 151 tis. hostů.

jem, není ani mezi obcemi sebemenší pochyb. Celkem nasnadě je i skutečnost, že město Brno (rovněž zároveň okres) se umístilo na druhém místě. Plzeň se 74 tis. ubytovanými hosty předstihla lázeňská města Karlovy Vary a Mariánské Lázně (67 tis., resp. 60 tis. hostů) i Ostravu, kde přenocovalo 57 tis. hostů. Mezi jihočeské turisticky atraktivní města Český Krumlov (56 tis. hostů) a České Buděj-

Celkově se v České republice v 8 026 zařízeních, která nabízela svou kapacitu pro cestovní ruch, ubytovalo 4,4 mil. hostů s počtem 11,5 mil. nocí.

Největší meziroční přírůstky v počtu hostů byly zaznamenány ve správních obvodech Prahy 16 a Prahy 15 a v okresech Kutná Hora, Náchod a Most.

Pokud bychom hodnotili tato území podle počtu přenocování turistů, i zde by Praha 1 brala prvenství s více než 1,5 mil. nocemi. Ale druhou a třetí příčku by již obsadily okresy Karlovarského kraje, a to Cheb (625 tis. nocí) a Karlovy Vary (543 tis. nocí). V pořadí čtvrtým nejoblíbenějším územím byla Praha 2 (473 tis. nocí). Na pátém místě figuroval okres Trutnov (365 tisíc nocí) především díky horské turistice. Těchto prvních pět územních celků mělo dohromady téměř třetinový podíl na celkovém počtu přenocování ve všech HUZ v celé ČR.

O prvenství hlavního města Prahy (1,8 mil. hostů), které je zároveň kra-

jovice (46 tis. hostů) se vklínílo horské středisko Špindlerův Mlýn (49 tis. hostů). Do první desítky se zařadila ještě města Olomouc a Luhačovice se 40 tis., resp. 30 tis. hosty. Za zmínku stojí ještě obec Pasohlávky, která se nachází u vodní nádrže Nové Mlýny, a patří mezi velmi malé obce s pouhými 733 obyvateli. Z pohledu ubytovací statistiky se ale řadí mezi významné obce jako např. Zlín či Mikulov, neboť se v Pasohlávkách ubytovalo ve 2. čtvrtletí 2015 více než 19 tis. hostů.

Díky lázeňství, které sebou nese podstatně delší pobyty, než je tomu v případě jiných důvodů turistických cest, se Karlovy Vary a Mariánské Lázně umístily na 2. a 3. místě (za nedostižnou Prahou) co do počtu přenocování a odsunuly tak moravskou metropoli s 254 tis. nocemi až na čtvrté místo.

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V ČR: SRPEN 2015

-0,4 bodu

Souhrnný indikátor důvěry (indikátor ekonomického sentimentu) se v ČR v srpnu meziměsíčně mírně snížil o 0,4 bodu. Mezi podnikateli důvěra mírně poklesla o 0,5 bodu a mezi spotřebiteli se oproti minulému měsíci nezměnila. Oproti hodnotám ze srpna 2014 je souhrnný indikátor důvěry vyšší.

PRŮMYSL

-2,3 bodu

Indikátor důvěry v průmyslu se v srpnu snížil o 2,3 bodu, zejména vlivem poklesu hodnocení celkové poptávky. V meziročním srovnání je ale důvěra v průmyslu vyšší.

STAVEBNICTVÍ

+0,0 bodu

Ve stavebnictví se indikátor důvěry v porovnání s červencem nezměnil a v meziročním srovnání je stále výrazně vyšší.

OBCHOD

-1,7 bodu

V srpnu se v ČR indikátor důvěry v obchodě vlivem horšího očekávání celkové ekonomické situace snížil o 1,7 bodu, ale v meziročním srovnání je vyšší.

SLUŽBY

+2,0 bodu

Ve vybraných odvětvích služeb (včetně bankovního sektoru) se indikátor důvěry v meziměsíčním srovnání zvýšil o 2,0 bodu. V porovnání s minulým rokem je důvěra ve službách také vyšší.

Vzestupy a pády českého stavebnictví

Stavební produkce je považována za jeden z důležitých indikátorů vývoje ekonomiky. Na historickém exkurzu jsou patrné největší změny, ke kterým došlo od roku 1948 až do současnosti.

Petra Cuřínová, vedoucí oddělení statistiky stavebnictví a bytové výstavby

V letech 1947 a 1948 se začalo hospodářství Československa po 2. světové válce postupně zotavovat a svou roli v tom hrálo i stavebnictví.

Extenzivní rozvoj národního hospodářství

Stavebnictví od znárodnění zvýšilo svou produkci o čtyřnásobek. Vybudovaly se významné průmyslové a inženýrské stavby, postavila se celá města a sídliště. Nejrychleji rostlo stavebnictví v letech 1956–1960.

V roce 1961 však objem stavební produkce stagnoval a od roku 1963 docházelo k jejímu poklesu. Vlivem přežívání administrativně direktivních forem řízení však tendence extenzivního rozvoje pokračovaly. Rozpory mezi požadavky na nové investice a kapacitními možnostmi stavební výroby se řešily snižováním ročních objemů prací, rozměňováním kapacit a zařazováním neúměrného počtu nových staveb do plánu. Důsledkem tohoto postupu byla rostoucí rozestavenost a prodlužování doby výstavby. Na výrazný pokles stavební produkce v roce 1963 měla vliv také tuhá zima.

Růst bytové výstavby

V polovině 60. let opět sílily reformní snahy, které kulminovaly v letech 1966–1969. Hledání „nové soustavy řízení“ probíhalo ve vlnách a trvalo až do pražského jara, 70. léta se stala obdobím tzv. normalizace, kdy docházelo k návratu poměrů z počátku 60. let. Ve skladbě stavební produkce došlo v 70. letech ke změnám, které odrážely státní investiční politiku a její zamě-

ření. Velký podíl zaznamenala bytová a průmyslová výstavba.

V první polovině 70. let objem stavební produkce rostl. Snížil se podíl investiční výstavby a zvýšil se podíl oprav i údržby. Stavební podniky se orientovaly na výstavbu vybraných aglomerací (např. Prahy a Severočeského kraje), dálnic, metra a moderních dopravních systémů – ropovodů a plynovodů. Zůstala však občanská a technická vybavenost sídlišť. Začaly se také stavět energetické stavby, např. atomová elektrárna v Dukovanech.

Útlum v 80. letech

Koncem 70. let došlo k podstatnému zpomalení tempa růstu stavební produkce. Na počátku 80. let tyto nepříznivé tendence pokračovaly. Snížil se po-

dotní úrovně za rozvinutým světem byly jedny z důvodů pádu komunistického režimu v roce 1989.

Na dno se dostalo stavebnictví v roce 1993

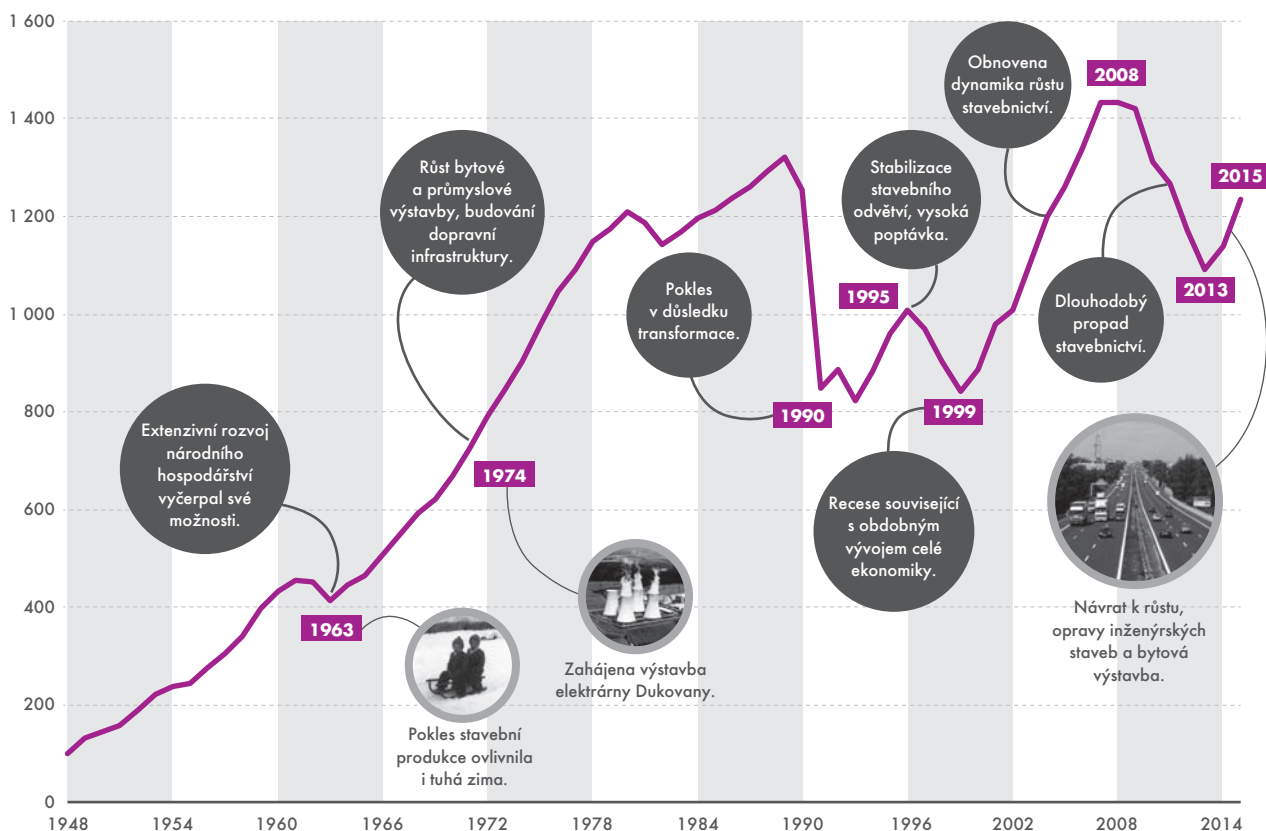
Česká ekonomika prošla v 90. letech zásadní transformací. Stavebnictví patřilo mezi odvětví ekonomiky, na kterých se změny projeví nejvýrazněji. Velké státní stavební organizace se rozdělily na menší až drobné podniky. Vznikly firmy vlastněné zahraničními subjekty a firmy mezinárodní. Změnila se velikostní struktura nárůstem podílu malých a středních firem. V důsledku transformace došlo k výraznému reálnému poklesu objemu stavební produkce. Nejvýrazněji se projevil útlum státních dotací do bytové výstavby, jenž

Na tvorbě hrubého domácího produktu se stavebnictví podílí 5 až 6 % a zaměstnává asi 6 % ekonomicky činného obyvatelstva.

díl nové výstavby a zvýšil se podíl oprav. Plánované úkoly v bytové výstavbě nebyly splněny. Vážnou situací ve stavebnictví se zabývala vláda a bylo přijato Stanovisko k situaci ve stavebnictví. Přijatá motivační opatření se příznivě projeví v letech 1983–1985. Výpadky byly vyrovnány a úkoly až na výjimky splněny. Celkový objem stavební produkce se nezvýšil, ale došlo ke strukturálním změnám. Zvýšil se podíl na dokončování velkých akcí. Tyto parciální reformy centrálního plánování však nepřinesly výrazné ekonomické zlepšení. Hospodářská stagnace a zaostávání ži-

vedl v roce 1991 ke snížení počtu zahájených bytů na šestinu proti minulému roku. V roce 1992 stavební produkce vzrostla zejména vlivem zvýšené fakturace před zavedením daně z přidané hodnoty od 1. ledna 1993. V roce 1993 klesla stavební produkce na své dno.

Ve druhé polovině 90. let se situace stabilizovala. Pokračovaly tendence koncentrace vlastnictví (majoritní vlastníci), slučování stavebních firem do větších celků při zachování samostatnosti podniků v holdingu. Stavební firmy byly převážně v soukromém vlastnictví a měly možnost využívat mnohem širší mate-

Dlouhodobý vývoj stavební produkce, 1948–2015 (1948 = 100) ^{*)}

^{*)} Pozn.: Do roku 2000 modelováno za základě vývoje stavebních prací ve stálých cenách, od roku 2000 se jedná o index stavební produkce.

Zdroj: Publikace, ročenky a internetové stránky ČSÚ

riálovou základnu. V důsledku restitucí a privatizace se začal stavební sektor přibližovat struktuře běžné v tržní ekonomice, kde malé množství velkých stavebních firem je doplněno značným počtem malých firem zaměřených především na drobné opravy, údržbu a rekonstrukce nebo modernizace. Toto uspořádání umožňuje pružnější reakce na změnu v poptávce po stavebních pracích. Stále častěji se začaly objevovat inženýrské organizace v podstatě bez vlastních stavebních kapacit.

V letech 1994–1996 se reálná stavební produkce zvyšovala, nejvíce v roce 1995, kdy roční růst ve srovnatelných cenách překročil 8 %. Po snížení tempa růstu v roce 1996 došlo v letech 1997–1999 k poklesu objemu produkce, kterou lze označit za recesi, případně až krizi odvětví související s obdobným vývojem celého hospodářství České republiky. Stavebnictví se ocitlo v hlubokém útlumu, pro který byl charakteristický výrazný pokles poptávky při přebytku kapacit a zhoršující se finanční situace firem. Po věcné stránce

je pro stavební produkci 90. let charakteristický vysoký podíl novostaveb. Relativně významně vzrostl v druhé polovině dekády podíl bytové výstavby.

Nové století: růst i propad

Po roce 2000 byla obnovena dynamika růstu výkonnosti českého stavebnictví. Bytová výstavba výrazně oživila. Projevila se také snaha modernizovat průmyslové, obchodní i správní budovy zejména ve formě „inteligentních budov“. Také proto si objem rekonstrukcí udržoval plynulý růst, dokonce vyšší, než byl zaznamenán u nové výstavby. Rostoucí tlaky na fungující moderní infrastrukturu vyvolávaly další podněty k růstu poptávky. Ta se projevila zejména na výstavbě transevropské dopravní infrastruktury a energetických a vodních sítí. Vrcholu bylo dosaženo v roce 2008, ale již tehdy se začalo projevovat postupné zpomalování ekonomického růstu. Rychle rostl objem nových zakázek u inženýrských staveb (dálnice, železnice, inženýrské

sítě), jejichž výstavba byla podporována z evropských fondů a zpravidla šlo o veřejné zakázky. Pokles byl zaznamenán především u nebytových výrobních budov (průmyslových a zemědělských staveb) a podle očekávání u bytové výstavby, což signalizovalo zhoršení sociální situace obyvatelstva. Právě pozemní stavitelství pokračovalo v dlouhodobém propadu.

V roce 2008 se poptávka po nemovitostech oproti roku 2007 snížila zhruba o třetinu až polovinu. Došlo k omezování stavebních investic. Propad se projevil u všech velikostních kategorií firem. Investoři a developéři začali omezovat nebo pozastavili některé akce, dokonce i řadu velkých projektů prakticky ve všech regionech. Developéři začali stavět pouze pro konkrétní klienty, nikoli už spekulativně. To mělo dopad na firmy, které působí převážně v tomto segmentu. Stavební firmy se kvůli dopadům finanční krize nevyhnuly propouštění. Stavebnictví se vrátilo k opětovnému růstu až v roce 2014.

MAKROINDIKÁTORY

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

+4,4 %

Podle zpřesněného odhadu se HDP očištěný o cenové, sezónní a kalendářní vlivy zvýšil ve 2. čtvrtletí 2015 v meziročním srovnání o 4,4 %. O nejrychlejší nárůst výkonu ekonomiky za posledního sedm a půl roku se zasloužily především spotřeba domácností a investice.

CENA ROPY BRENT

46,6 USD/barel

Pokles ceny ropy na světových trzích pokračoval i v srpnu 2015. Jestliže ještě v květnu letošního roku se barel ropy Brent obchodoval v průměru za 64,1 USD a během června a července se jeho cena snížila na 56,6 USD, v srpnu stál už pouze 46,6 USD. V meziročním srovnání byla cena ropy Brent nižší zhruba o polovinu.

PRŮMĚRNÁ MZDA

+3,4 %

Průměrná mzda zohledňující délku pracovních úvazků zaměstnanců narostla ve 2. čtvrtletí 2015 proti stejnému období předchozího roku o 3,4 % nominálně. V reálném vyjádření stoupla o 2,7 %. Polepšili si především pracující v nepodnikatelské sféře (+3,6 %), v podnikatelské sféře mzda reálně narostla o 2,5 %.

PENĚŽNÍ ZÁSoba

3,51 bil. Kč

Peněžní zásoba, vyjádřená měnovým agregátem M2, dosáhla k poslednímu červenci letošního roku 3,51 bil. Kč. Objem prostředků domácností a podniků na jednoduchých vkladech meziročně narostl o 251 mld., v podobě oběživa držely tyto subjekty o 33 mld. více než před rokem. Objem méně likvidních „quasi peněz“ se o 71 mld. snížil.

Nejdraž si dnes půjčuje Řecko

Řecké dluhopisy považují investoři za rizikové. České jsou z jejich pohledu bezpečné.

Lukáš Kučera, oddělení svodných analýz

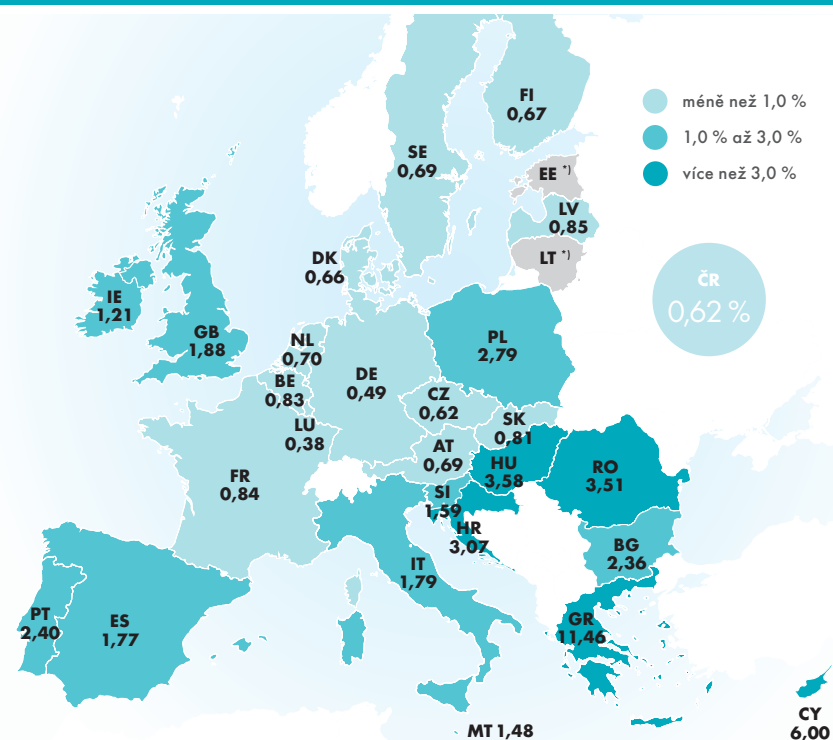
Příjmy ústředních vládních institucí (kam patří především organizační složky státu) obvykle nepostačují na krytí výdajů a výsledkem jejich hospodaření bývá deficit. Kumulací těchto deficitů se ve většině případů vytváří dluh a z něho se musí platit úroky. Ty přitom závisí nejen na výši samotného dluhu, ale také na úrokových sazbách. Jak vysoké sazby se dotýkají té či oné země, je patrné ze statistiky Eurostatu. K dispozici jsou údaje o výnosech dluhopisů se zbytkovou splatností deset let.

Z dostupných dat za 2. čtvrtletí 2015 vyplývá, že ústřední vládní instituce v Lucembursku a v Německu si finanční prostředky půjčovaly za méně

než 0,5 %. Jen mírně vyšší výnosy požadovali investoři z českých dluhopisů (0,62 %). V porovnání s průměrem za celou Evropskou unii (1,51 %) si levněji půjčovalo například i Slovensko (0,81 %), ústřední vládní instituce v Polsku (2,79 %) a v Maďarsku (3,58 %) se však proti průměru zemí EU financovaly draž.

V případě pěti nejvíce zadlužených zemí Unie – Řecka, Kypru, Portugalska, Itálie a Irska – neplatí obecně, že nákupy dluhopisů jsou ze strany investorů považovány za riziko. Velmi vysoké sazby se totiž ve 2. čtvrtletí 2015 týkaly jen dluhopisů vydaných ústředními vládními institucemi v Řecku (11,46 %) a na Kypru (6,00 %).

Výnosy dluhopisů ústředních vládních institucí se zbytkovou splatností deset let ve 2. čtvrtletí 2015 (v %)

^{*)} Pozn.: Data nejsou k dispozici.

Zdroj: Eurostat

18

**Naši lékaři
informace
o pacientech
téměř nesdílejí**

Elektronické recepty
vydává méně než 8 %
"obvodáků".

20

**Jakou zdravotní
péči skutečně
dostáváme?**

V období 2010 až 2013
reálně poklesl objem
zdravotní péče.

22

**Zahraniční obchod
se zdravím**

S rozvojem cestovního
ruchu souvisí i poskytování
zdravotní péče.

ZDRAVOTNICTVÍ

Naši lékaři informace o pacientech téměř nesdílejí

Stále častěji se hovoří o elektronizaci zdravotnictví, tzv. eHealth, a přitom k efektivnímu zapojení informačních technologií je ještě dlouhá cesta. Ještě stále chybí platná legislativa. Pouze každý dvanáctý obvodní lékař v České republice vydává elektronické recepty.

Lenka Weichetová, oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

Elektronická provázanost lékařů je v České republice stále nízká. Lékaři spolu komunikují elektronicky v relativně omezené míře. Většinou se jedná o předávání informací prostřednictvím elektronické pošty.

E-mail využívají lékaři samostatných ordinací nejčastěji pro komunikaci se zdravotními pojišťovnami (71 %). S jinými zdravotnickými zařízeními komunikuje touto cestou 55 % a s lékárnami 25 % lékařů. Elektronické sítě doktorů příliš nevyužívají.

Informace o pacientech sdílí na internetu s ostatními zdravotnickými zařízeními méně než osmina lékařů. To jsou ti, kteří vedou zdravotnickou dokumentaci na internetu, např. jsou v projektu IZIP. Elektronické recepty vydává méně než 8 % ordinací praktických lékařů.

Vlastní webové stránky má necelá třetina ordinací

Doktoři komunikují se svými pacienty především osobně anebo telefonicky. Přestože výhody elektronické komunikace jsou pro obě strany nesporné, umožňuje ji jen asi 49 % lékařů.

Internetové aplikace jsou ještě méně využívány. Prvním předpokladem je, aby si doktor nechal udělat vlastní webové stránky. V současnosti je má pouhých 29 % lékařů samostatných ordinací. Pacienti se mohou objednat on-line jen u necelé desetiny z nich. Konzultovat zdravotní problémy on-line prostřednictvím webových stránek umožňuje 11 % lékařů.

Přesto lze tvrdit, že informační technologie nejsou českým lékařům cizí. Například využívají vyhledávání od-

INFORMACE O ŠETŘENÍ

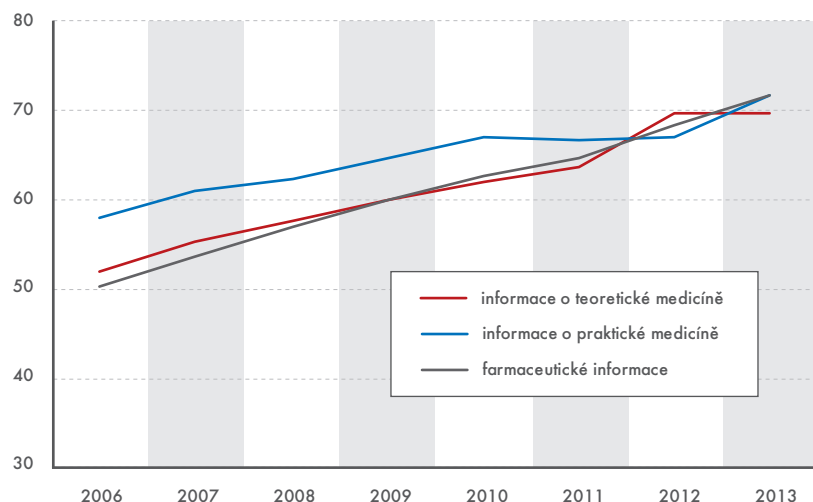
Šetření o využívání informačních a komunikačních technologií ve zdravotnictví se realizuje každým rokem. Jedná se o vyčerpávající šetření, do kterého je zapojeno více než 28 tis. zpravodajských jednotek. Otázky o využívání těchto technologií ve zdravotnictví jsou součástí Ročního výkazu o zaměstnavatelích, evidenčním počtu zaměstnanců a smluvních pracovnících E (MZ) 4-01. Data sbírá Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. Následně je zpracovává Český statistický úřad.

borných informací na internetu. Zájem mají především o informace z oblasti teoretické medicíny, praktické medicíny a zajímá je také farmacie.

O odborné informace je na internetu zájem

Od roku 2006 vzrostl v některých případech podíl lékařů vyhledávajících informace na internetu o více než 20 procentních bodů. Vyhledávání informací o praktické medicíně bylo poměrně oblíbeno již v roce 2006, kdy podíl lékařů vyhledávajících tyto informace činil 58 %. V posledním šetřené roce, tedy v roce 2013, pak vzrostl na 72 %. Podobně vzrostl i podíl lékařů vyhledávajících informace o teoretické medicíně (z 52 % v roce 2006 na 72 % v roce 2013). Farmaceutické informace byly v roce 2006 vyhledávány na internetu

Lékaři vyhledávající informace na internetu (v %)

Zdroj: ÚZIS ČR a vlastní dopočty ČSÚ

polovinou lékařů, v roce 2013 pak téměř třemi čtvrtinami.

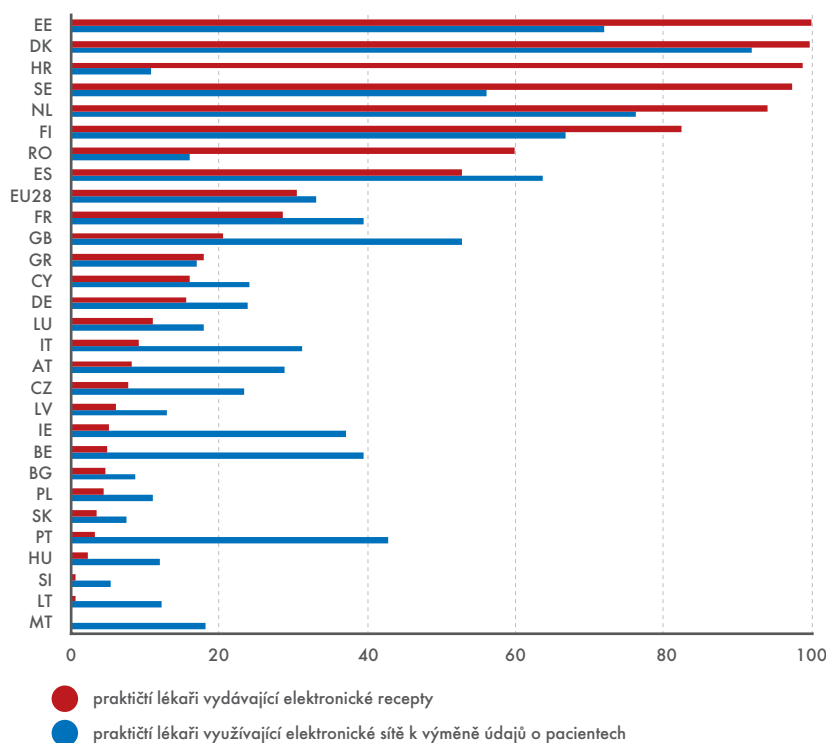
Zubaři chodí na web nejméně

V roce 2013 získávali odborné informace z internetu nejvíce praktičtí lékaři pro děti a dorost a gynekologové. Jinak tomu nebylo ani u dalších internetových aktivit, např. u on-line objednávání pacientů, on-line konzultací s pacienty, používání elektronické pošty pro konzultaci s lékárnami, zdravotními pojišťovnami i ostatními zdravotnickými zařízeními. Lékaři nejvíce vyhledávali informace o léčivech. Jedinou výjimku tvořili zubaři, kteří dali přednost informacím o praktické medicíně. Zubaři jsou mimo jiné skupinou, která na internetu nejméně vyhledává odborné informace. Na síti zjišťovaly novinky v oboru méně než dvě třetiny českých zubařů, což je až o 20 procentních bodů méně než u ostatních lékařů.

Rozdíly mezi kraji

V regionálním srovnání dochází k zajímavému rozdělení na kraje, ve kterých lékaři dávají přednost vyhledávání informací o teoretické medicíně, a na kraje, ve kterých lékaři dávají přednost vyhledávání informací o praktické medicíně a o léčích. Výsledky statistického šetření dokonce ukazují, že čím

Elektronizace zdravotnictví v EU28, 2013 (v %)

Zdroj: Evropská komise

více lékaři v krajích vyhledávají informace o teoretické medicíně, tím méně vyhledávají informace o té praktické a naopak. Mezi kraje, v nichž lékaři preferují teoretickou medicínu, patří kraje Moravskoslezský, Zlínský, Jihomoravský, Olomoucký, Pardubický, Královéhradecký a Kraj Vysočina. Naopak on-line informace o praktické medicíně

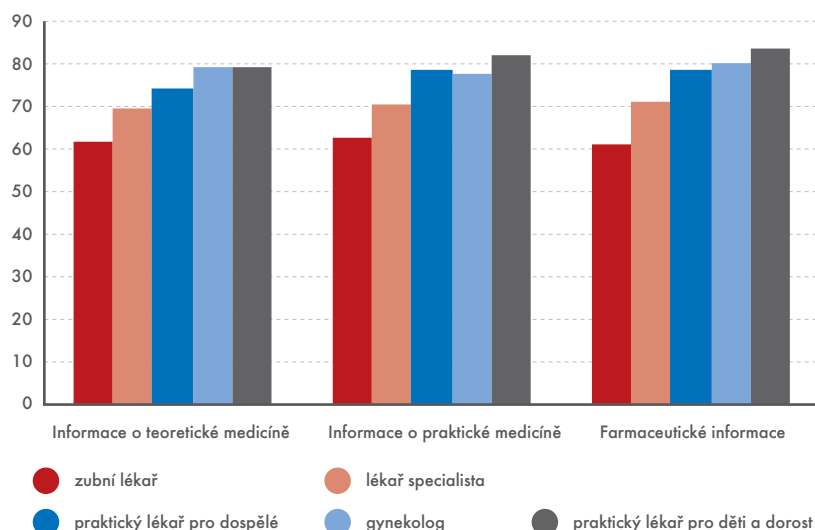
a o farmácii preferují lékaři v krajích Karlovarském, Jihočeském, Plzeňském, Středočeském, Ústeckém, Libereckém a v hlavním městě Praha.

V elektronizaci zdravotnictví vede Dánsko

Stejně jako v ČR je i v ostatních státech Evropské unie zapojování informačních technologií do zdravotnictví důležitým tématem. Ke špičkám v tomto oboru patří Dánsko, Nizozemsko a Estonsko. V Dánsku sdílí elektronicky s dalšími zdravotnickými zařízeními údaje o pacientech téměř 92 % praktických lékařů, což je bezkonkurenčně nejvíce v Evropě. Na druhém místě se umístilo Nizozemsko a na třetím Estonsko, kde takto spolupracují s ostatními zařízeními asi tři čtvrtiny praktických lékařů. V elektronickém sdílení údajů o pacientech jsou mezi zeměmi velké rozdíly, proto průměr Evropské unie dosahuje pouhých 33 %.

Největší procento praktických lékařů, kteří vydávají elektronické recepty, je v Estonsku a dále v Dánsku. Hodnoty se blíží ke 100 %. Průměr za všechny státy EU je díky velkým rozdílům necelých 30,5 %.

Podíl lékařů různých specializací vyhledávajících informace na internetu (v %)

Zdroj: ÚZIS ČR a vlastní dopočty ČSÚ

Jakou zdravotní péči skutečně dostáváme?

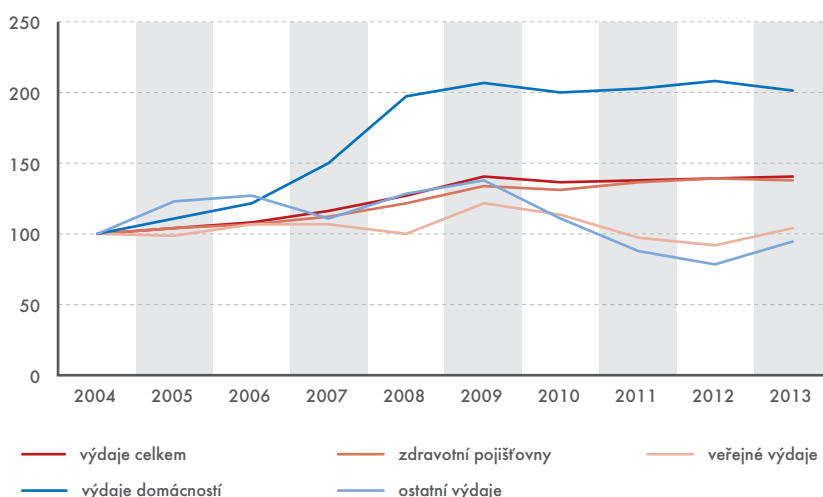
V polemikách o stále rostoucích nákladech v našem zdravotnictví se často argumentuje ne zcela konzistentními údaji. Hodnotová i naturální data potvrzují, že za čtyři roky od roku 2010 reálně poklesl objem zdravotní péče. Otázkou však je, který z obou rozdílných pohledů má k realitě blíže.

Jaroslav Novák, odbor statistik rozvoje společnosti

V dynamice výdajů jednotlivých zdrojů financování zdravotní péče můžeme mezi léty 2004 až 2013 rozlišit dvě rozdílná období. V letech 2004–2009 se výdaje na zdravotní péči zvyšovaly průměrně ročně o 6,9 %, zatímco v krizovém období let 2010–2013 jen o necelé jedno procento. Pokles tempa růstu po roce 2009 se týkal všech druhů výdajů. Nadměrně vysoký nárůst výdajů domácností od roku 2008 byl ovlivněn zejména zavedením regulačních poplatků.

Nejmenšími výkyvy je poznamenán vývoj výdajů zdravotních pojišťoven. Představují necelých 77 % celkových výdajů a jsou určovány v první řadě „zdravotními“ vlivy. Odpovídají klasickým položkám zdravotní péče v rozsahu daném zejména počtem a strukturou (věk a pohlaví) jejich pojištěnců. Po roce 2009 „táhnou“ celkové výdaje právě zdravotní pojišťovny. Do té doby byly domácnosti. Objem veřejných výdajů do zdravotnictví (na vědu a výzkum, prevenci, investice a dotace ztrátovým zdravotnickým zařízením atd.) je ve velké míře určován politickými

Dynamika výdajů na zdravotní péči (rok 2004 = 100)

Zdroj: Výsledky zdravotnických účtů ČR za léta 2004–2013

pojištění) jsou ovlivněny zejména stavem ekonomiky.

Na rozsah výdajů zdravotní péče mají tedy vliv dvě základní skupiny faktorů: bio-demografické (počet obyvatel, struktura podle věku a pohlaví, vznik a šíření nemocí) a ekonomicko-politické (stav ekonomiky, veřejných

Jedním z jejích faktorů – ve zdravotnictví poměrně opomíjených – je i cenový vývoj.

Cenové indexy ve zdravotnictví

Podobně jako v jiných oblastech služeb, tak i ve zdravotnictví je měření vývoje cen pomocí cenových indexů značně obtížné. Příčiny souvisejí se složitostí zdravotních služeb jako takových a s dynamickými změnami podmínek, ve kterých jsou poskytovány. Patří sem mimo jiné existence tržní a netržní sféry ve zdravotnictví, potíže s vyjádřením jednotky výstupu (produktu) a v neposlední řadě i dynamické změny v oblasti poskytovaných léků a prostředků zdravotnické techniky.

Podobně jako v jiných oblastech služeb, tak i ve zdravotnictví je měření vývoje cen pomocí cenových indexů značně obtížné.

rozhodnutími vycházejícími z možností veřejných rozpočtů. To do značné míry platí i pro výdaje domácností (viz např. zavedení a rušení regulačních poplatků). I další druhy výdajů (neziskových institucí, podniků a z komerčního

financí, střídání politických sil u moci, technický vývoj atd.). Zatímco první skupina stimuluje poptávku po zdravotní péči a vyvíjí se relativně stabilně, druhá představuje celkové společenské podmínky a je zdrojem výkyvů.

Tab. 1: Vývoj výkonových ukazatelů zdravotní péče v roce 2010 a 2013

Ukazatel	2010	2013	Index 2013/2010	Váha ukazatele
Počet dní hospitalizace	15 857 178	14 138 170	89,2	0,301
Počet operovaných z hospitalizovaných	673 930	659 781	97,9	0,250
Počet ambulantních ošetření nebo vyšetření	135 347 956	136 358 102	100,75	0,267
Počet pacientů ošetřených po tísňovém volání	725 118	814 075	112,26	0,023
Objem distribuovaných léčebných přípravků (v mil. bal.)	304,59	288,39	88,12	0,159
Celkem	x	x	94,83	1,000

Zdroj: Statistická data ÚZIS ČR a vlastní propočty

To vše neznamena, že by nebyly vytvářeny dílčí indexy odrážející cenový vývoj v omezených segmentech zdravotní péče. V rámci cenového indexu spotřebitelských cen se ročně sestavuje „index zdraví“, jehož spotřební koš zahrnuje desítky položek počínaje léky a ostatními zdravotnickými výrobky, přes výkony ambulantní péče, regulační poplatky až po ústavní a lůžkovou péči. V porovnání s celkovým indexem spotřebitelských cen zboží a služeb se zdá být tento index živější. V letech 2005 až 2014 dosáhl úrovně 164,5 (propočteno z průměrů roku), zatímco celkový index spotřebitelských cen byl jen 123,2. Znamená to, že průměrná roční dynamika cen v oblasti výdajů domácností na zdravotní péči (5,6 %) byla zhruba dvojnásobná v porovnání s růstem celého komplexu spotřebitelských cen (2,3 %).

Cenový index zdraví však není v měření relativně rychlejšího růstu cen ve zdravotnictví osamocen. Měsíčně se také sestavuje cenový index propočtený z dat o nejvíce distribuovaných léčích a ročně se ve vzorku vybraných nemocnic sledují ceny výkonů akutní zdravotní péče. S využitím těchto dílčích cenových indexů lze hrubým propočtem získat celkový (složený) index zdravotní péče, jehož váhami jsou částky odpovídající druhům výdajů. Podle něj dosahoval průměrný roční růst cen v letech 2010–2013 až 6,1 %. Pro srovnání lze dodat, že celková úroveň spotřebitelských cen ve stejném období rostla ročně jen o 2,2 %, cen ve vzdělávání o 1,8 % a ceny tržních služeb dokonce klesaly (ročně o 0,3 %).

Na jedné straně je celkem na místě předpokládat ve zdravotní péči vyšší cenovou dynamiku, téměř trojnásobná je však překvapivá. Nicméně částečně by to vysvětlovalo dlouhodobé problémy s relativním nedostatkem finančních prostředků v našem zdra-

votnictví, které přetrvávají navzdory stálému růstu výdajů pojištěn, domácností i veřejných rozpočtů.

Z posledního sloupce tabulky 2 je zřejmé, že roční průměrný pokles reálného objemu zdravotní péče by v uvedených letech měl dosáhnout 5,2 %. Nejvíce by se měl snížit rozsah lůžkové péče a naopak nejméně objem tzv. ostatní péče.

Je celkem pochopitelné, že index lůžkové (z velké části akutní) zdravotní péče, při které se využívají s různou efektivitou nejmodernější a nejdražší přístroje, léčebné postupy, léky a jiný zdravotnický materiál, má vyso-

kou dynamiku. V této oblasti lze také předpokládat vyšší frekvenci inovací než v ambulantní či dlouhodobé péči. Nicméně roční cenový růst v úrovni 14 % je přinejmenším na hranici našeho očekávání.

Konfrontace údajů z odlišného pohledu

Jako vždy v případě pochybností nezbyvá než konfrontovat dané údaje z odlišného pohledu. V případě hledání dynamiky vývoje objemu zdravotní péče jsou pro tento účel nejvhodnější příslušné naturální ukazatele. S určitým zjednoduše-

Tab. 2: Průměrná roční dynamika výdajů na zdravotní péči v letech 2010–2013

Druh zdravotní péče	Průměrné roční tempo výdajů (v %)	Průměrné roční tempo příslušného cenového indexu (v %)	Reálná roční průměrná změna objemu zdravotní péče
Lůžková	1,3	14,0	-12,9
Léky	-0,6	2,8	-3,4
Ostatní (ambulantní atd.)	1,4	2,6	-1,2
Hrazená domácnostmi	0,3	4,9	-4,6
Celkem	1,0	6,1	-5,2

Zdroj: Vlastní propočty z výsledků SHA a dílčích cenových indexů

ČASOVÉ ŘADY: ROZDÍLNÁ METODIKA

Výdaje na zdravotní péči se sledují pomocí tzv. zdravotnických účtů sestavených na základě mezinárodní metodiky. Vedle tradičních a očekávaných položek zahrnují např. i preventivní závodní péči, náklady na kampaně s preventivním zaměřením, sociální dávky při ošetřování nemocného člena rodiny, část dlouhodobé ošetrovatelské péče v sociálních zařízeních a také „režijní“ náklady zdravotnictví, jakými jsou výdaje na správní činnost zdravotních pojišťoven či institucí Ministerstva zdravotnictví. Rozdíl oproti minulému – užšímu pojetí dosahuje ročně

řádu několika miliard korun. Důležitým předpokladem zahrnutí příslušných výdajů do zdravotnických účtů je také skutečnost, že lze poskytovanou péči považovat za zdravotní a vykonávají ji akreditované instituce či jednotlivci. Z tohoto pohledu není např. zkrášlující plastická operace zdravotní péčí podobně, jako ji nejsou služby léčitelů v případech, kdy nejsou poskytovány akreditovanou osobou. Při hodnocení dlouhodobých časových řad údajů je třeba mít tyto skutečnosti na paměti a vyhnout se chybnému srovnávání dat z různých zdrojů. Problém obvykle nespočívá v tom, že by některá byla správná a jiná chybná, ale v odlišné metodice jejich sběru a zpracování.

ním si je můžeme rozdělit na ukazatele poptávky, nabídky a výkonu.

Na straně poptávky je patrná určitá stagnace. Zatímco počet obyvatel mírně poklesl (index 99,94), počet pojištěných se nepatrně zvýšil (index 100,65). Pomalu se „zhoršovala“ i věková struktura obyvatelstva. Pokud bychom ji vyjádřili podílem počtu pojištěnců, na které připadnou nadprůměrné náklady péče (50 let a více) k celkovému počtu pojištěnců zdravotního pojištění, tak mezi roky 2010 a 2013 podíl „nadprůměrně nákladných věkových skupin“ vzrostl z 36,56 % na 37,21 % (tj. ročně průměrně o 0,6 %).

Na straně nabídky došlo k mírnému růstu. Týkal se počtu pracovníků ve zdravotnictví (index 100,75), počtu zaměstnanců (index 100,2), počtu lékařů (index 103,96) i nelékařů – samostatných zdravotnických pracovníků (index

100,02). Z pohledu stimulace cenového růstu stojí za pozornost, že se výrazněji zvýšily průměrné platy zaměstnanců ve zdravotnictví (index 108,8).

Rozhodujícími pro posouzení vývoje objemu zdravotní péče jsou však výkonové ukazatele. Jak ukazuje tabulka 1, větší část z těch, které jsou k dispozici, poklesla.

Po přiřazení vah jednotlivým naturálním ukazatelům (zprůměrované výdaje zdravotní péče v roce 2010 a 2013) zjistíme, že výsledný index skutečně nasvědčuje reálnému poklesu objemu zdravotní péče, zejména lůžkové. Ne však tak hlubokému, jak tomu je v případě složeného cenového indexu. V porovnání s poklesem o 5,2 % naznačuje jen asi třetinové průměrné roční snížení objemu zdravotní péče (o 1,75 %).

Co s rozdílnými výsledky, jak je vyhodnotit? Cenové indexy vycházející

z dlouhodobě prověřených metod jsou, v porovnání s odhady provedenými z dynamiky pouhých pěti různě významných naturálních ukazatelů, jistě věrohodnější. Ani ony však nezahrnují celou širokou oblast zdravotní péče. Porovnáme-li naturální data o poklesech v hospitalizaci s nárůstem počtu lékařů, zdají se být cenový index lůžkové péče a jemu odpovídající propad jejího objemu nadměrně vysokými. Je zřejmé, že nám chybějí relevantní informace zejména o cenách (nákladech) v lůžkové péči.

Než se v tomto směru situace změní, nezbývá než přijmout pragmatický předpoklad, že se pravda nachází někde uprostřed. Průměrný roční pokles objemu zdravotní péče v daném období dosahoval zhruba 3,5 %. I tento „kompromisně“ snížený cenový růst je v porovnání s vývojem cen v jiných segmentech spotřebitelské poptávky značně vyšší. ■

ZAHRANIČNÍ OBCHOD SE ZDRAVÍM

Jaroslav Novák

odbor statistik rozvoje společnosti

S rozvojem cestovního ruchu neoddelitelně souvisí i poskytování zdravotní péče. Vedle její nutné, více či méně nahodilé složky se zvyšuje význam tzv. zdravotní turistiky. Platí to jak o její klasické podobě (lázně, stomatologie, plastická chirurgie, potraty), tak nověji i o plánované zdravotní péči (protonové centrum, vzácná onemocnění, specializované výkony). Pozadu nezůstává ani využívání internetu za účelem obstarávání lékařských informací a také zdravotnického zboží a služeb.

Vliv těchto změn na zdravotní péči zatím nebyl předmětem pozornosti. Je proto otázkou, do jaké míry je významný. Oproti zité představě v případě zdravotní péče není dovozem přísun zboží či služeb ze zahraničí, ale spíše cesta našeho pacienta (rezidenta) do cizí země, kde mu je poskytnuto ošetření. Podobně tomu je v případě vývozu, kdy cizinci (nerezidenti)

přijíždějí za zdravotní péčí k nám. Samozřejmě že se také vyváží a dováží zdravotnické zboží, popř. služby pro tzv. mezispotřebu nemocnic a jiných institucí.

Problémem je, že se rozsah zahraničního obchodu, zejména pak vývozu, velmi nesnadno zjišťuje. Jsou k tomu zapotřebí různorodé informace – zdravotní statistikou počínaje, přes data o výdajích veřejných rozpočtů a domácností na zdravotní péči, až po údaje statistiky cestovního ruchu o počtech přenocování našich občanů v cizině a naopak cizinců v Česku konče.

V roce 2013 činil dovoz zdravotní péče 1,65 mld. Kč, tj. asi 0,6 % celkových výdajů (292,5 mld. Kč). Vývoz zdravotní péče byl vyšší, dosáhl částky 2,5 mld. Kč, tj. necelých 0,9 % z uvede-ných 292,5 mld. Kč.

V porovnání se strukturou vycházející ze zdravotnických účtů je na cestách výraznější podíl výdajů na nemocenskou

péči a přepravní služby. Ve vývozu je v porovnání s dovozem patrný vyšší podíl zdravotní turistiky (plánované péče), a to 7,5 % oproti necelým 2 %, a také stomatologických výkonů. Nejvýraznější položkou vývozu je však lázeňská péče. Její rozsah (1,1 mld. Kč) je důvodem převahy vývozu nad dovozem.

O čem však tato čísla hovoří? V případě dovozu o tom, že domácí výdaje na zdravotní péči byly v roce 2013 o 1,65 mld. Kč vyšší, než uvádějí zdravotnické účty. A co se vývozu týče, je zřejmé, že část kapacity našeho zdravotnictví (v rozsahu čistého salda vývozu nad dovozem, tj. 0,85 mld. Kč) byla použita na zdravotní péči o cizí státní příslušníky. Nicméně celkově lze považovat zahraniční obchod se zdravotní péčí, i přes velké budoucí možnosti, za mnohem méně významný, než je tomu v jiných odvětvích.

Jediný odborný recenzovaný demografický časopis v České republice. Vychází od roku 1959 a vydává jej Český statistický úřad. Vychází 4x ročně, od roku 2011 tři čísla česky a jedno číslo anglicky. Časopis je zveřejňován na internetu v elektronické podobě v době vydání jeho tištěné verze.

3

**ROMAN KURKIN –
MICHAELA NĚMEČKOVÁ**

POPULAČNÍ VÝVOJ V ČESKÉ REPUBLICE V ROCE 2014

LADISLAV PRŮŠA

**DŮSLEDKY STÁRNUTÍ POPULACE NA POTŘEBU
SLUŽEB SOCIÁLNÍ PÉČE DO ROKU 2030**

**KRISTÝNA PSYCHLOVÁ –
PETR HOLPUCH**

**MOŽNOSTI VYUŽITÍ TUZEMSKÝCH A ZAHRANIČNÍCH
ZKUŠENOSTÍ PRO KONCEPCI CELOSTÁTNÍHO SČÍTÁNÍ
OSOB BEZ DOMOVA V ČR**

czso.cz/demografie_revue

327 Kč/ROČNÍ PŘEDPLATNÉ

Dlouhá rodičovská je pro ženy luxusem

Bylo by dobré, kdyby lidé v České republice nemuseli řešit dilema, zda mít rodinu, anebo práci, ale kdyby se jim povedlo mít obojí, přeje si Petr Mazouch, proděkan pro zahraniční styky a rozvoj Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze. Jednu z možností, jak toho dosáhnout, vidí ve zkrácení rodičovské dovolené.

Eva Kačerová, odbor vnější komunikace

Je dlouhá rodičovská dovolená příčinou rozdílu v příjmech mužů a žen?

Na to je třeba se dívat ze dvou pohledů. Z ekonomického: Má právo na stejnou mzdu jako jedinec, který doma s dětmi nebyl? Tvrdě si odpovídá, že nemá. Pak je tu sociální hledisko. Podle něj by měly mít stejnou mzdu. Společnost by měla ocenit, že se ženy nechávají dobrovolně „morálně zastarat“, neboť když zmizí na čtyři roky z trhu práce, tak kromě toho, že naplnily své mateřské pudy, tak přece té společnosti umožnily další pokračování. Společnost toto vědomé sebepoškozování žen na trhu práce musí prostě ocenit. Už neřeším, zdali to bude formou slevy na dani, přídavek na děti. To už je otázka propagační politiky.

V mezinárodním srovnání je rodičovská dovolená v České republice extrémně dlouhá, což má dopad na pracovní kariéru žen. Dá se s tím něco rozumného udělat?

Bude to znít tvrdě, ale zkrátit bych ženám rodičovskou dovolenou. V tomto jsem měl spor s kolegou Tomášem Fialou z katedry demografie Vysoké školy ekonomické v Praze, který zastává názor, že by ženy měly být doma do čtyř let věku dítěte. Ne že bych ženám nechtěl tu možnost dát, měly by si ale uvědomit, že na mateřské se nevyhnou určitě „morálnímu zastarávání“.

Ruku v ruce by s vaším návrhem však musela přijít záruka, že ženy umístí své děti v jeslích nebo v mateřských školách.

Samozřejmě, pokud by ženy měly jít do práce, potřebují záruku, že o je-

jich dítě bude postaráno. Proto bych podpořil vznik dětských skupin, aby si ty ženy, které by chtěly být s dětmi doma, mohly přivydělávat jako chůvy. Třeba v Rakousku to funguje k oboustranné spokojenosti. Pro pracovní trh a i pro ženy samé je lepší, když se vrátí do práce dříve. V tomto jsem hodně spartánský. Já ženám nechci brát právo být s dítětem, ale náš pracovní trh není tak flexibilní jako v Nizozemsku nebo ve Finsku. Řešením by byly i částečné úvazky. Jenže ty fungují možná v Praze, ale v regionech už ne.

Přitom ale naše společnost nepovažuje ženy, které se relativně brzy po porodu vrací do práce, za dobré matky.

Ano, to už jsem také slyšel. Taková žena je pak označena za krkavčí matku. Mnohem lepší by bylo, kdyby se lidé nemuseli rozhodovat, zda mít rodinu, nebo práci, ale kdyby se podařilo mít rodinu a práci. Prostě aby obě tyto složky byly součástí života.

Člověk s nižším vzděláním je více ohrožen chudobou. Lze tedy tvrdit, že investice do vzdělání se vyplatí?

Nízké vzdělání a ohrožení chudobou spolu obvykle souvisí. Mimo jiné to také závisí na oboru, který jedinec vystudoval, popřípadě na oboru, ve kterém pracuje. Takový často zmiňovaný pedagog na základní škole má určitý mzdový strop. Jeho mzda sice roste vytrvale, ale velmi pomalu. Jinde je třeba nástupní plat nižší, ale růst je výrazně rychlejší. Mzda průměrného vysokoškoláka teprve ve věku kolem 35 let, tedy asi deset let po skončení školy, smaže náskok průměrného středoško-

láka. Ostatně hranice chudoby je otázka dohody. Dnes se za ni v mezinárodním srovnání považuje 60 % mediánu ekvivalizovaného příjmu. Už se začíná koketovat s hranicí 70 %. To by pak podíl chudých v populaci výrazně narostl.

Struktura vzdělání obyvatel jednotlivých krajů České republiky není stejná. Prohlubují se nějak tyto rozdíly i v čase?

Kdysi jsem si myslel, že podle hesla „jízdni kolo do každé rodiny“ by bylo řešením „vysoká škola do každé dědiny“. Obecná úroveň lidského kapitálu, měřeno úrovní dosaženého vzdělání, se u nás od průměru liší ve třech regionech. V Praze, která je pozitivním způsobem odkloněná a kde to je, domnívám se, zčásti jistě způsobeno vyšší koncentrací škol. Pak je to v Moravskoslezském kraji, kde je také dostatek vysokých škol, ale vzdělanost tam už není tak vysoká. Nejhuře je na tom region Severozápad, kde je vysokoškolačů málo. Souvisí to i s tím, jaký podíl obyvatel v dané oblasti má maturitu, což je nutný předpoklad pro studium na vysoké škole. V Ústeckém kraji je nižší než ve zbytku republiky.

Z pohledu vysokých škol vůbec nejsme schopni validovat výsledky z hlediska následného prostorového rozmístění absolventů. Nemáme téměř žádné údaje a zdroj informací o tom, kam absolventi odcházejí. Například, že jsem je vyslal z Ústeckého kraje do Prahy, aby šli načerpat vzdělanost, ale nevím, jestli se vrátili.

Hovoří se také o mzdové divergenci krajů, ale ta je spjata s regionálními rozdíly ve vzdělanostní struktuře. A infor-

Mgr. Ing. Petr Mazouch, Ph.D.

Proděkan pro zahraniční styky a rozvoj Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze (VŠE). V roce 2005 ukončil na VŠE magisterské studium v oboru statistické a pojistné inženýrství. O pět let později, v roce 2010, zde obhájil dizertační práci. V roce 2013 absolvoval obor demografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Na VŠE působí od roku 2006, nejprve na katedře statistiky, následně také na katedrách demografie a ekonomické statistiky, jejímž členem je dosud. Ve své pedagogicko-vědecké činnosti se soustřeďuje na problematiku lidského kapitálu a dalších socio-ekonomických souvislostí. Je členem České demografické společnosti a Slovenské statistické a demografické společnosti.

Společnost by měla ocenit, že se ženy nechávají dobrovolně „morálně zastarat“, když zmizí na čtyři roky z trhu práce.

maci o vzdělanostní struktuře v regionech máme k dispozici pouze jednou za deset let ze Sčítání lidu. Obecně se ví o tom, že absolventi se domů moc nevracejí. Ostatně sám jsem toho příkladem.

A zůstávají absolventi v oboru, který vystudovali?

To do určité míry závisí i na tom, zda je společnost vůbec schopná absolventům poskytnout uplatnění v daném oboru. Třeba u učitelů či lékařů můžeme docela rozumně předvídat, kolik jich budeme časem potřebovat. U pedagogů se poměrně často stává, že společnost jim umožní vzdělání s tím, že od nich očekává, že se budou starat o vzdělávání další generace, ale oni si často po ukončení studia hledají místa jinde. U lékařů se nestává moc často, že by dokončili medicínu a šli pracovat do jiného oboru, ale zase odcházejí do zahraničí.

Motivací dnes ale často není zájem o daný obor, ale snaha „mít maturitu“ nebo později „mít titul“.

Problém vidím spíše jinde. Naše školství nestíhá nástup nových technologií a ohromné informační laviny, která se na lidi valí. Cestu ke zvyšování vzdělanosti bych, i když dříve jsem si to nemyslel, viděl jinde. Uvítal bych, kdyby základní vzdělání trvalo až do 18 let, aby se mladí lidé pořádně naučili orientovat ve společnosti a pochopili její základní pravidla. Bylo by fajn, kdyby všichni věděli, v jakém žijí volebním systému, v jakém žijí právním systému, jak se počítají mzdy, jak se počítají daně a další pro život praktické věci. Následně bych volil diverzifikované odborné vzdělávání, ať již by to byla univerzita nebo dvou-, tříletý obor, např. automechanik. Toto je třeba model z Kanady nebo Finska.

Takže nepovažujete za rozumné na úrovni regionálního školství podporovat učební obory?

Řemeslníci nám bezesporu chybí. Ale když ty mladé lidi v 17, 18 letech vypustíme do světa, můžeme předpokládat, že si umí sami vyplnit daňové přiznání, že si sami dojdou na živnostenský úřad, že si sami umí sehnat zakázky?

A co obvyklé stesky učitelů, že děti jsou dnes hloupější?

Na vysoké školy nastupuje víc a víc studentů z generací, které jsou menší a menší. Stěžují si ale i učitelé na základních školách. Možná by si měli uvědomit, že děti dnes musejí zvládnout úplně jiné věci než dříve. Přece nemůžu říct, že děti jsou hloupější jenom proto, že, když to přeženu, neumí ve čtvrté třídě vyřešit kvadratickou rovnici. Ony ale umí jiné věci, které k přežití ve smečce vrstevníků potřebují mnohem více. Tím však nechci říct, že ovládání počítače, tabletu či telefonu je důležitější než matematika nebo čtení. Nemůžeme ale ignorovat, že se svět stal pestřejším a okolní prostředí vysílá mnohem více podnětů, které je třeba absorbovat, aby v něm mohl člověk obstát. Třeba tělocvikáři teď přišli se zajímavým postřehem. Dříve platilo, že venkovské děti byly tělesně zdatnější. Dnes je to naopak. Venkovské školy se v různých sportovních přeborech začaly umisťovat hůř než městské školy. Jsou to právě děti na venkově, které tráví svůj volný čas doma. Děti ve městech totiž často chodí do různých sportovních kroužků.

V obchodě Unie s Ruskem došlo k obratu

Po Číně a Spojených státech amerických představuje Rusko největší trh pro Evropskou unii. Unie se zase podílí 50 % na celkovém ruském obchodě. Jak se vyvíjely jejich obchodní vztahy v posledních deseti letech a jak je ovlivnily sankce přijaté EU v souvislosti s ukrajinskou krizí?

Petra Křížová, Monika Bartlová, oddělení statistiky zahraničního obchodu

Za posledních deset let se velikost vzájemné obchodní výměny mezi Ruskem a Evropskou unií téměř zdvojnásobila.

V roce 2014 ve srovnání s rokem 2013 však zaznamenal zahraniční obchod Unie s touto zemí pokles o 12,6 % (po snížení 3,6 % v roce 2013). Viditelně klesl také podíl ruského obchodu na obratu států Evropské unie z 9,5 na 8,4 %. V roce 2014 dosáhla hodnota vzájemné výměny 285,1 mld. eur a za 1. čtvrtletí 2015 se meziročně propadla o třetinu.

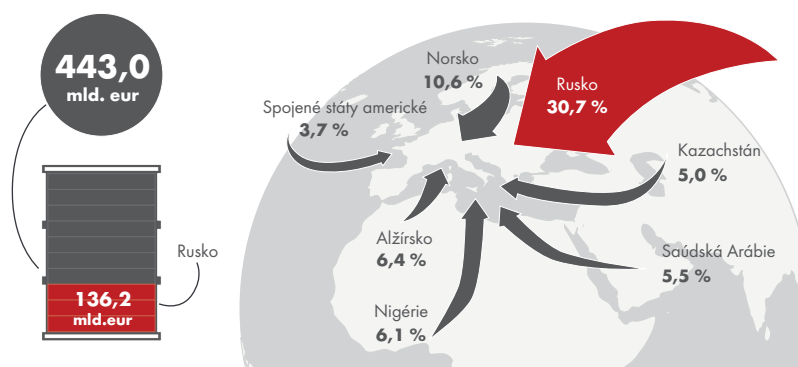
Na exportu států Evropské unie do Ruska měly v roce 2014 téměř 50 % zastoupení stroje a dopravní prostředky. Významné byly také dodávky chemických výrobků (se zhruba 20% podílem) a spotřebních předmětů představujících asi 13 % celkového vývozu Unie. Podíl exportu potravin a živých zvířat do Ruska se pohyboval kolem 6 %.

Vývoz masa do Ruska se snížil asi o tři čtvrtiny

Celkový vývoz osmadvacátky do Ruska loni klesl výrazně o 13,5 % na 103,3 mld. eur po snížení o 3,2 % v roce 2013.

V souvislosti s embargem na dovoz potravin ze strany Ruska byl citelně znát pokles vývozu zemědělských a potravinářských komodit, který byl téměř 30%. Týkal se především masa a masných výrobků. Jejich export byl v roce 2014 nižší o více než tři čtvrtiny ve srovnání s rokem 2013. Mléka, mléčných výrobků a vajec se také vyvezlo méně (pokles o více než třetinu) podobně jako zeleniny, ovoce a ryb.

Největší dodavatelé minerálních paliv do EU v roce 2014

Zdroj: Eurostat, databáze Comext

Pokles exportu z Evropské unie do Ruska byl zřetelný také u silničních vozidel a výpočetní techniky, kde je oproti roku 2013 vidět více než čtvrtinový propad. Nižší byl také vývoz telekomunikačních zařízení (téměř o pětinu) a průmyslových strojů a investičních celků (asi o desetinu).

Dominantním partnerem Ruska je Německo, na celkovém vývozu Unie do Ruska se podílí téměř 30 %.

Dalšími významnými vývozci jsou Itálie, Polsko, Francie a Nizozemsko. Tyto evropské země také čelily největšímu poklesu exportu do Ruska, přičemž největší ztráty zaznamenalo Německo. Jeho vývoz v roce 2014 klesl o 18 % (přes 6 mld. eur) a v 1. čtvrtletí 2015 meziročně dokonce o jednu třetinu.

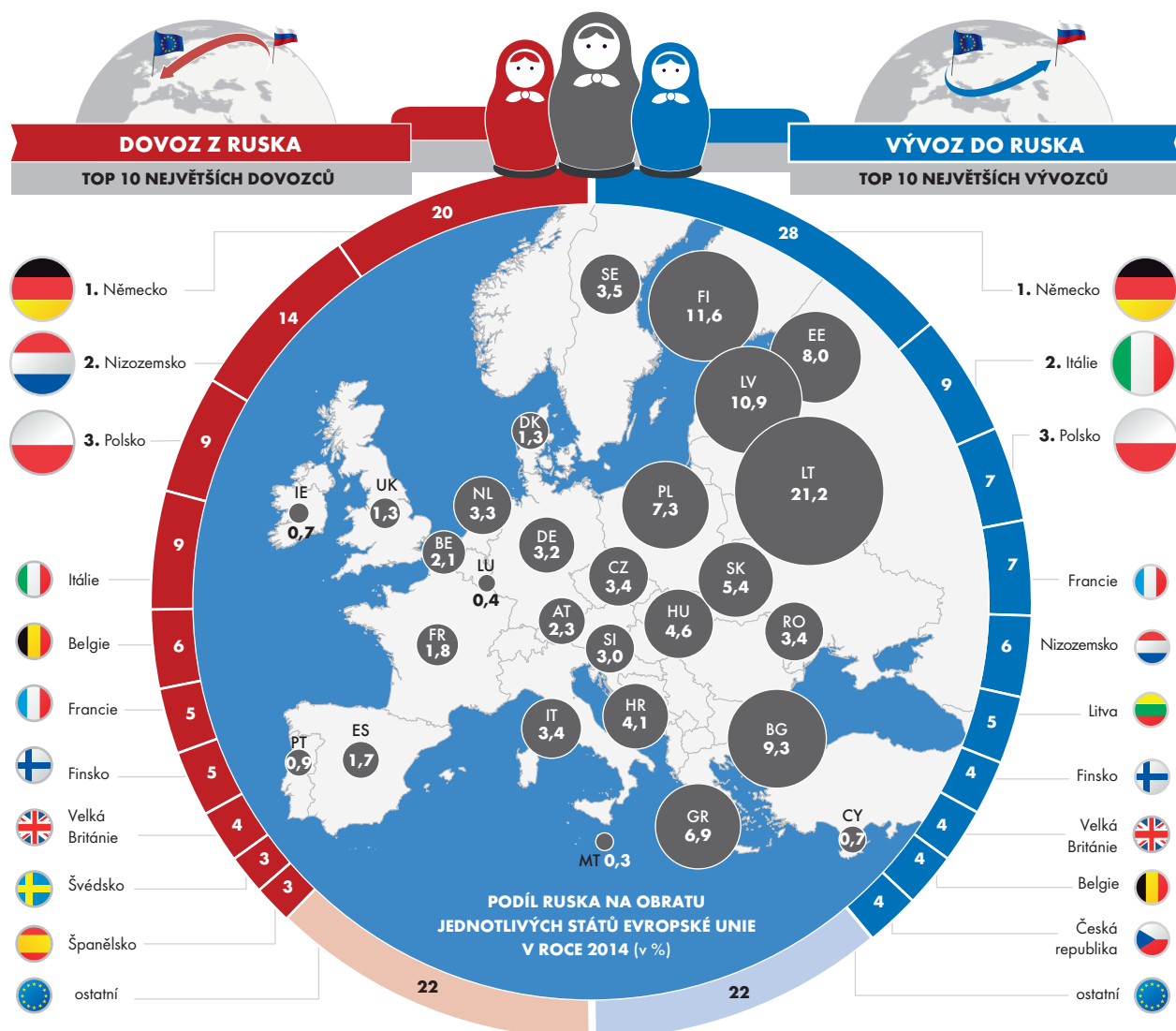
Zatímco ještě v roce 2012 bylo Rusko pro Evropskou unii druhým nejvýznamnějším dovozním partnerem po Číně, od roku 2013 se posunulo o příčku níže za Spojené státy americké.

Ruského paliva se dovezlo méně

Dovoz států Evropské unie z Ruska tvoří ze tří čtvrtin minerální paliva, dále polotovary a materiály (železo, ocel a neželezné kovy) s téměř 8% zastoupením. Z Ruska se do EU dováží jedna třetina z celkového dovozu paliv (10,6 % je z Norska, 6,4 % z Alžírsku, 6,1 % z Nigérie a 5,5 % ze Saúdské Arábie). V průběhu uplynulých let však došlo k poklesu dovozu této komodity. V roce 2014 dovezly státy Evropské unie z Ruska paliva za 136,2 mld. eur proti 160,6 mld. eur v roce 2013 a 164,4 mld. eur v roce 2012.

Celkový ruský dovoz do EU v roce 2014 klesl na 181,8 mld. eur z 207,0 mld. eur v předchozím roce a z 215,1 mld. eur v roce 2012. Největšími dovozci z Ruska byly v roce 2014 Německo (s 20% podílem), Nizozemsko (téměř 14 %) a Polsko (asi 10 %). Nižší dovoz v roce 2014 v porovnání s rokem 2013

Státy EU28, které nejvíce obchodovaly s Ruskem v roce 2014 (podíly v %)

Zdroj: Eurostat, databáze Comext

zaznamenaly Itálie (zhruba o pětinu) a Nizozemsko (asi o 13 %).

Ruský dovoz do Unie činí zhruba dvě třetiny vzájemné výměny

Bilance zahraničního obchodu s Ruskem je na straně Evropské unie trvale deficitní. S růstem obchodu se schodek prohlubuje. Od roku 2004 se jeho výše stejně jako celkový obchod zhruba zdvojnásobila. V roce 2014 činil schodek 78,5 mld. eur, což bylo skoro o 10 mld. eur méně než v roce 2013. Přispělo k němu nejvíce Nizozemsko s 18,5 mld. eur a Polsko s 10,1 mld. eur.

Rusko patřilo v minulosti k prioritním zemím českého exportu. Po úspěš-

ných letech 2012 a 2013, kdy představovalo našeho sedmého nejdůležitějšího partnera na straně vývozu, kleslo v roce 2014 na osmou příčku a za první čtyři měsíce roku 2015 se propadlo až na třináctou pozici.

Do Ruska vyvážíme hlavně silniční vozidla, průmyslové stroje, výpočetní techniku, elektrická zařízení a stroje a různé spotřební zboží. Zmíněné komodity tvoří asi dvě třetiny celkového českého vývozu do této země. Český export se snížil zejména v závěru roku 2014. Za celý rok byl zaznamenán útlum vývozu proti předchozímu roku o téměř 10 % na 4,1 mld. eur. Za první čtyři měsíce roku 2015 klesl meziročně náš vývoz do Ruska dokonce o celou jednu třetinu. Pokles postihl na prvním místě

stroje a dopravní prostředky, jejichž vývoz byl v roce 2014 meziročně nižší o více než 400 mil. eur a za první čtyři měsíce roku 2015 už o 350 mil. eur.

Rusko je pro Českou republiku šestým nejvýznamnějším dovozním partnerem, kdy čtyři pětiny tohoto dovozu tvoří minerální paliva. Ruský dovoz do Česka v posledních dvou letech a také letos citelně klesá. V roce 2013 jsme byli svědky jeho poklesu o 6,4 %, v roce 2014 téměř o 22 % a za první čtyři měsíce 2015 téměř o 30 %. Větší pokles dovozu má pozitivní vliv na tradičně zápornou bilanci na české straně. Schodek, který byl nejvyšší v roce 2008 (přes 3 mld. eur), se postupně snižuje. Vloni klesl z 0,9 mld. eur v roce 2013 na 0,1 mld. eur.

Jak ropa ovlivňuje směnné relace v cenách zahraničního obchodu

V posledním období se často hovoří o tom, jak cena ropy ovlivňuje různá odvětví. Pojďme se tedy podívat, jak cena ropy působí na směnné relace v cenách zahraničního obchodu.

Vladimír Klimeš, odbor statistiky cen

Vliv ceny ropy můžeme v cenách zahraničního obchodu sledovat prostřednictvím skupiny minerálních paliv. Upřesňme jen, že směnné relace vyjadřují podíl indexů cen vývozu k indexům cen dovozu.

Směnné relace a cenu ropy zároveň ovlivňuje kurz české koruny k zahraničním měnám. Jedná se zejména o kurz české koruny k euru jako nejobchodo-

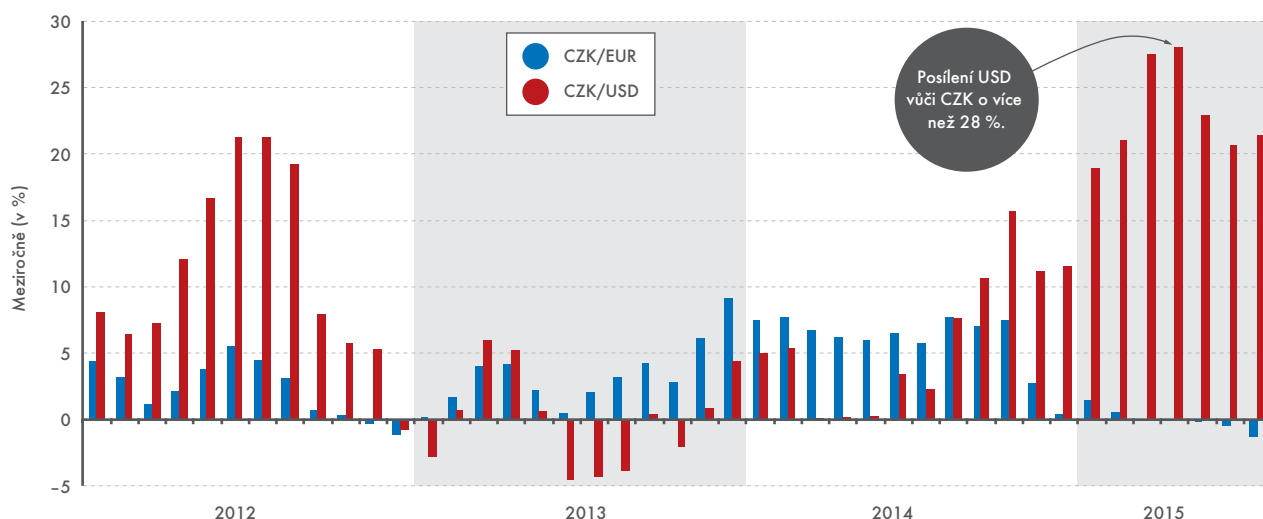
vatelnější měny v cenách dovozu i v cenách vývozu. Samozřejmě jde i o kurz české koruny k americkému dolaru, který hraje stěžejní roli v dovozních cenách ropy. Vše ilustruje následující grafické vyjádření.

Ještě si připomeňme, že:

- pokles cen minerálních paliv působí na pokles dovozních cen a tím zvyšuje celkové směnné relace,

- americký dolar je hlavním kurzovým činitelem v cenách minerálních paliv,
- pokud česká koruna k americkému dolaru oslabuje, tlumí snížení cen minerálních paliv, případně jejich cenu zvyšuje,
- další podrobnosti o směnných relacích můžete nalézt také v analýze <http://bit.ly/1NtNORi>.

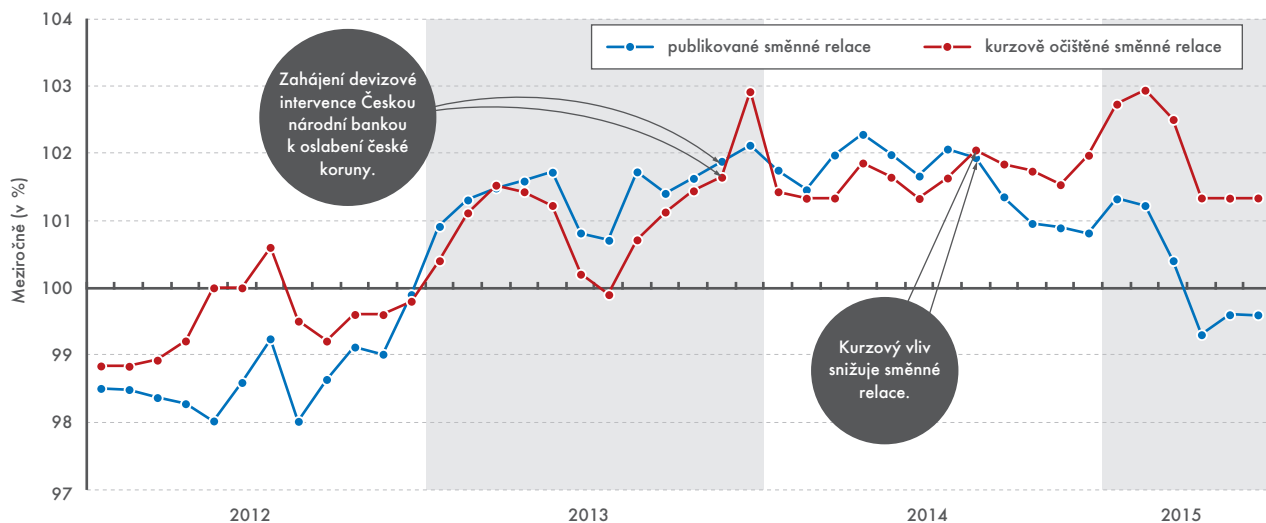
Vývoj měsíčních kurzů meziročně, leden 2012 až červenec 2015

POSLEDNÍCH 21 MĚSÍCŮ AMERICKÝ DOLAR POSILOVAL

- Sloupcový graf znázorňuje vývoj meziročních měsíčních kurzů české koruny vůči euru a vůči americkému dolaru v procentech.
- Pokud česká koruna oslabuje, ostatní měny jsou dražší, vyjádření v procentech je kladné.
- Všimněte si výrazného posilování amerického dolaru o více než 5 %, které začalo v srpnu v roce 2014. V dubnu 2015 již apreciace převýšovala 28 %.
- Za zmínku stojí, že k předchozímu posílení amerického dolaru, jež přesahovalo 28 %, došlo naposledy v březnu 2009.
- Jistě jste z grafu vyčetli, že v období od ledna 2013 do února 2015 česká koruna k euru nepřetržitě oslabovala.

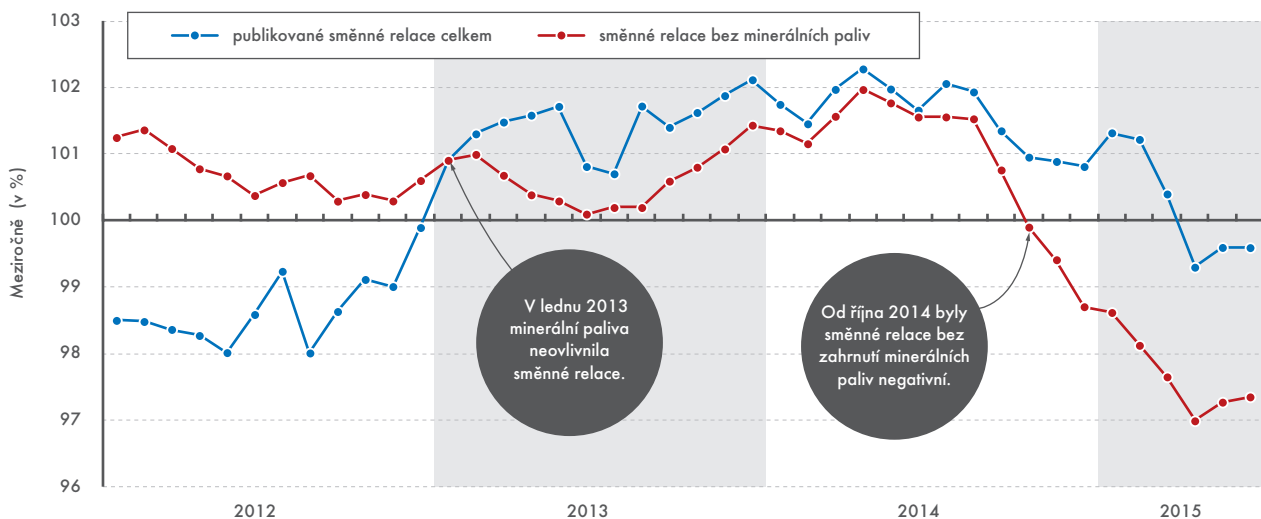
Zdroj: ČSÚ

Směnné relace meziročně, leden 2012 až červen 2015

SLABÁ KORUNA ZVÝŠOVALA DOVOZNÍ CENY

- Kurzově očištěné směnné relace nezahrnují kurzové vlivy. Více informací o kurzových vlivech naleznete v článku publikovaném ve Statistice&MY 9/2013 na <http://bit.ly/1N4ZNpk>.

- Věděli jste, že v listopadu 2013 Česká národní banka zahájila devizové intervence k oslabení české koruny?
- Následně v prosinci 2013 kurzově očištěné směnné relace skokově vzrostly nad publikované směnné relace. Bez kurzového vlivu výrazně klesaly zejména dovozní ceny, neboli kurzový

- vliv zvyšoval dovozní ceny, nejvíce pak minerální paliva. Kurzový vliv zároveň působil na snížení směnných relací.
- V dalším období od ledna 2014 do července 2014 se situace obrátila a kurzové vlivy směnné relace zvyšovaly.
- Podívejte se, že od srpna 2014 kurzový vliv směnné relace opět snižoval.

Publikované směnné relace a směnné relace s vyloučením minerálních paliv meziročně, leden 2012 až červen 2015

POKLES CEN ROPY

- Zajímavá byla shoda publikovaných směnných relací se směnnými relacemi bez minerálních paliv, jež nastala v lednu 2013. Znamenalo to, že ve zmíněném měsíci minerální paliva

- žádným způsobem neovlivňovala celkové směnné relace.
- Po tomto období, tedy od února 2013, minerální paliva celkové směnné relace zvyšovala.
- Nepřehlédněte zesilující vliv minerálních paliv na růst směnných relací od

- října 2014. Bez zahrnutí minerálních paliv byly směnné relace v tomto období negativní. To bylo dáno především poklesem cen ropy, který převážoval nad vlivem silnějšího amerického dolaru, který naopak nízkou cenu prostřednictvím směnného kurzu tlumil.

Zdroj: ČSÚ

Příjmová nerovnost Prahy a regionů

Kvalita života má mnoho vrstev. Je vnímaná a odvislá od životních hodnot, jež lidé vyznávají, a možnosti jejich naplnění, které jsou diferencované. Vznikají tak různé typy nerovností, dané významnou měrou hmotnými podmínkami. Jak je to například s příjmy lidí v regionech České republiky?

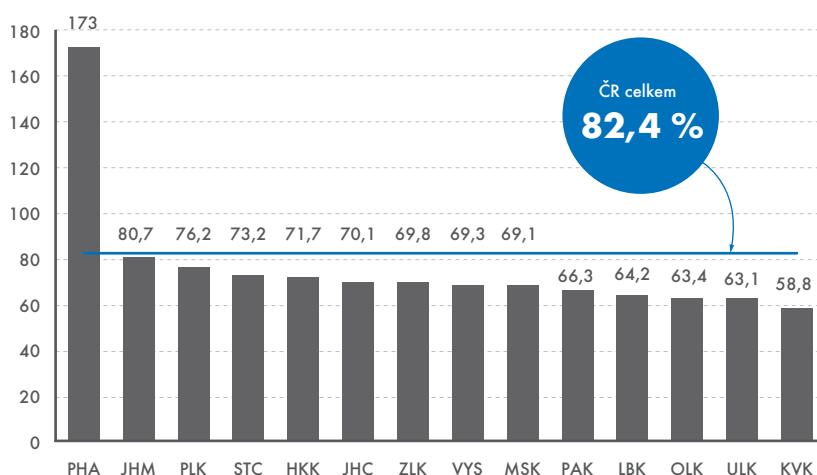
Drahomíra Dubská, oddělení svodných analýz

když je zvykem měřit ekonomickou vyspělost pomocí HDP na obyvatele, úroveň života ve smyslu jeho materiální kvality vystihuje spíše disponibilní příjem na obyvatele a sledování jeho regionálních rozdílů. V obou případech je však pro ČR typická výlučnost hlavního města Prahy oproti ostatním regionům. Zatímco Praha je podle podílu na celorepublikovém nominálním HDP (24,9 % v roce 2013) prakticky čtvrtinou české ekonomiky, na celorepublikovém čistém disponibilním důchodu domácností je její podíl „pouze“ sedminový (15,7 %). Údaje v přepočtu na obyvatele pak samozřejmě tyto proporce mění (roli hraje i dojíždka a vyjíždka za prací).

Praha o tři čtvrtiny „bohatší“ než průměr EU?

V roce 2013 činil v Praze HDP na obyvatele v paritě kupní síly (PPS) 173 % průměru Evropské unie. Ovlivnil tak regionální srovnání za celou Českou republiku do té míry, že všechny ostatní kraje se ocitly pod celorepublikovým průměrem, který dosahoval 82,4 % úrovně EU28. Nejlepší po Praze byl

HDP na obyvatele v paritě kupní síly, kraje ČR, 2013 (EU28 = 100)

Zdroj: Eurostat

nomik v těchto regionech a z ní plynoucích příjmových možností domácností určujících jejich disponibilní důchod.

Růst příjmové nerovnosti

Postavení hlavního města v ekonomické struktuře České republiky se projevuje i v příjmové oblasti, tj. v čistém disponibilním důchodu domác-

Ještě v roce 1995 činil čistý disponibilní důchod na obyvatele v České republice 79 tis. Kč za rok, přičemž v Praze byl o 22 % vyšší (97 tis. Kč). Takto měřená životní úroveň nepřevyšovala v roce 2013 v Praze celorepublikový průměr přibližně o pětinu jako v roce 1995, ale s 196 tis. Kč za celou ČR proti 257 tis. Kč příjmů na obyvatele Prahy už o téměř třetinu (tj. o 31,5 %). Zatímco za období 1995–2013 se v úhrnu za Českou republiku zvýšily příjmy na hlavu 2,47krát, v hlavním městě Praze stoupla jejich už tak vysoká úroveň ještě více (2,67krát). Disparita mezi vývojem v hlavním městě a „zbytkem“ ČR se tak v letech 1995–2013 dále zvětšila.

Řada chudých krajů zchudla

Od poloviny 90. let do roku 2013 stoupl čistý disponibilní důchod na obyvatele

Odstup Prahy od ostatních regionů je v materiální kvalitě života měřené celkovými příjmy velmi výrazný.

kraj Jihomoravský (80,7 % průměru EU28) následovaný krajem Plzeňským (76,2 %). Naopak kraje Olomoucký, Ústecký a Karlovarský měly nejnižší relativní úroveň HDP na obyvatele v PPS, což bylo dáno hlavně strukturou eko-

nomie a jeho vývoji za celou republikou. Tento indikátor zahrnuje nejen mzdy a platy zaměstnanců, ale i příjmy podnikatelů v sektoru domácností, čisté příjmy z majetku a čisté sociální příjmy.

nadprůměrně v sedmi krajích, nejvýrazněji v Kraji Vysočina (2,73krát, tj. více než v Praze), ale i v krajích Středočeském, Jihomoravském, Pardubickém, Plzeňském a Zlínském.

Na rozdíl od těchto krajů, které oproti průměru za celou Českou republiku „bohatly“, zaznamenaly ostatní regiony přírůstek čistého disponibilního důchodu na obyvatele nižší než celorepublikový průměr. Naneštěstí šlo o kraje, které byly už v polovině 90. let kraji spíše „chudými“ (Karlovarský, Olomoucký a Liberecký).

Naopak v ještě chudších regionech, jimiž byly v té době kraje Pardubický, Zlínský a Kraj Vysočina, stoupaly příjmy na obyvatele v tempu nadprůměrném, jak již bylo zmíněno.

Ztrácely ale i kraje Ústecký a Jihočeský

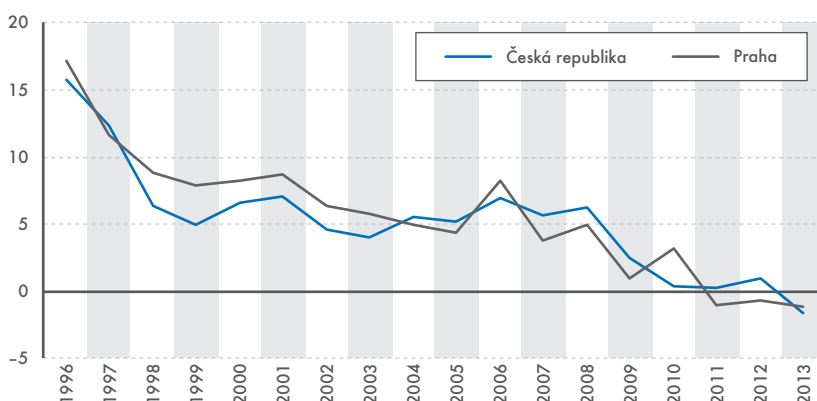
Ústecký kraj v roce 1995 s příjmy na obyvatele ve výši 79 tis. Kč za rok mezi chudé kraje nepatřil. Byl dokonce pátým nejbohatším po Praze, krajích Středočeském, Jihočeském a Plzeňském (nižší příjmy měli v té době obyvatelé devíti krajů České republiky). Ovšem následný vývoj vedl k postupné ztrátě této pozice a za roky 1995–2013 byl přírůstek příjmů na obyvatele v Ústeckém kraji ze všech krajů České republiky nejmenší (stoupl jen 2,17krát).

Příčinou regionálních disparit v České republice je kromě výrazné přeměny jejich ekonomické struktury také rozdílná intenzita přílivu přímých zahraničních investic anebo čerpání peněz z evropských fondů.

Podobně nepříznivý vývoj zaznamenal i kraj Jihočeský, který byl v roce 1995 s 80 tis. Kč příjmů na obyvatele třetím nejbohatším krajem České republiky. Ty však do roku 2013 stouply jen 2,29krát, především vlivem vývoje po roce 2004, zatímco v kraji Ústeckém došlo k největším ztrátám tempa růstu příjmů již mezi roky 1995 a 2004.

Pouze pro část krajů České republiky tedy platí, že od roku 1995 ty chudší ještě dále chudly, a naopak ty bohatší dále bohatly. Takovému hodnocení se vymykají právě kraje Ústecký a Jihočeský.

Vývoj příjmů – čistý disponibilní důchod domácností v přepočtu na obyvatele (meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ, vlastní propočty

Co přinesl vstup do Evropské unie?

Také po roce 2004 rostly příjmy lidí nadprůměrně v sedmi krajích, ovšem jejich vzorek byl odlišný od růstu za období 1995–2013.

V průběhu let 2004–2013 stouply v Praze příjmy v přepočtu na obyvatele 1,25krát, což byl druhý nejvyšší přírůstek po Jihočeském kraji (zde stouply 1,23krát).

Za nimi následuje, co se nižšího než průměrného přírůstu příjmů v době od vstupu České republiky do Evropské unie týká, skupina „chudších“ krajů. Zde příjmy i po roce 2004

čina vůbec nejchudším krajem Česka (14. místo) a kraji Pardubickému patřilo až 12. místo.

Recese snížila příjmy hlavně v Praze

Relativně nízký přírůstek příjmů obyvatel Prahy, které v letech 2011–2013 dokonce meziročně klesaly (–1%, –0,6 % a –1,1 %), může sice souviset s vysokou výchozí pozicí hlavního města. Za slabším tempem z let 2004–2013 však může stát i fakt, že Praha s vysokým HDP na obyvatele v paritě kupní síly jako měřítka pro poskytování peněz z evropských fondů na toto financování nedosahovala. Nemohla tak participovat na projektech a rozvoji, které plynuly z investic takto spolufinancovaných a posilujících přes vyšší zaměstnanost, resp. mzdy i příjmy obyvatel v ostatních krajích ČR, nikoli však všech, jak je z výše uvedeného vývoje příjmů patrné.

Co generovalo nerovnosti?

Příčinou regionálních disparit v ČR a jejich změn v čase je kromě často velmi výrazné přeměny jejich ekonomické struktury (zániky či významná redukce aktivit např. klíčových průmyslových podniků aj.) také rozdílná intenzita přílivu přímých zahraničních investic, anebo čerpání peněz z evropských fondů. Ve svém důsledku tyto faktory změnily významně do té doby charakteristické rysy mnoha lokalit s dopady do kvality života lidí.

V počtu podnikatelů patříme v Unii ke špičce

Podnikatelé významně ovlivňují celkovou zaměstnanost v Česku. Procento sebezaměstnaných je páté nejvyšší mezi zeměmi Evropské unie. Vyšší podíl podnikatelů mají pouze v Řecku, Itálii, Rumunsku a Polsku.

Marta Petráňová, Bohuslav Mejstřík, oddělení pracovních sil, migrace a rovných příležitostí

Od roku 1993 do roku 2014 se počet podnikatelů včetně pomáhajících rodinných příslušníků zvýšil o více než 440 tis. osob. To je dvojnásobek stavu, než byl ve výchozím roce Výběrového šetření pracovních sil. Počet zaměstnanců se v uvedeném období naopak snížil o 340 tis. Relace mezi podnikateli a zaměstnanci se výrazně změnila zejména v 90. letech.

Odvětvová struktura podnikatelů

Zatímco stavy zaměstnavatelů a pomáhajících rodinných příslušníků se dlouhodobě příliš nemění, počet pracujících na vlastní účet, tj. podnikatelů bez zaměstnanců, vzrostl 2,3krát proti roku 1993 (o 385 tis.).

Odvětvová struktura podnikatelů v České republice je různorodá. Většina (téměř 60 %) pracuje ve čtyřech sektorech, a to ve stavebnictví, v obchodě

včetně oprav motorových vozidel, dále v profesních, vědeckých a technických činnostech a ve zpracovatelském průmyslu.

V řadě odvětví je přitom zastoupení podnikatelů mimořádně vysoké. Ve dvou odvětvových sekcích (S – ostatní činnosti a v L – činnosti v oblasti nemovitostí) představují podnikatelé více než polovinu pracujících. Téměř každý druhý pracuje v postavení podnikatele i v sekci M (profesní, vědecké a technické činnosti). Vysoký je podíl podnikatelů i ve velké sekci F (stavebnictví).

Podnikatelé stárnou rychleji než zaměstnanci

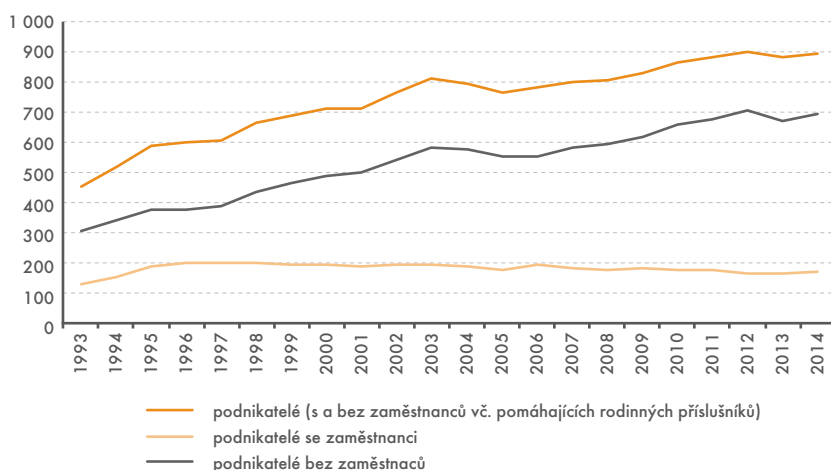
Od roku 1993 se průměrný věk všech pracujících zvýšil o 4,8 roku na téměř 44 let. Růst se projevil zejména v kategorii podnikatelů se zaměstnanci, a to o více než devět let.

Nejvíce vzrostl průměrný věk pomáhajících rodinných příslušníků, ale jejich počet je podstatně nižší než v ostatních skupinách podnikatelské sféry. Nadprůměrně se zvýšil věk podnikatelů bez zaměstnanců, a to o 6 roků. Na rozdíl od výše uvedených skupin pracujících vzrostl průměrný věk nejčtenější kategorie zaměstnanců jen zhruba o 4 roky.

Celkový počet zaměstnanců se proti roku v roce 1993 výrazně snížil. Významný je však růst počtu osob v tomto postavení ve věku šedesáti let a více. To je především důsledek zvyšování věkové hranice pro odchod do důchodu.

Jinak je tomu ve skupině pracujících na vlastní účet (podnikatelů bez zaměstnanců). Výrazně v ní vzrostl počet třicátníků a starších osob. Ve skupině podnikatelů se zaměstnanci došlo ještě k dalšímu posunu, kdy se zvýšil zejména počet podnikajících ve věku 50 let a více.

Vývoj počtu podnikatelů podle postavení v zaměstnání v letech 1993 až 2014 (v tis.)

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

Podnikáme víc než ostatní?

Standardní Výběrové šetření pracovních sil umožňuje komparaci struktury pracujících podle jejich postavení v zaměstnání mezi všemi členskými zeměmi Evropské unie. Pro porovnání byly využity údaje za věkovou skupinu 15–64letých podnikatelů se zaměstnanci a bez zaměstnanců (sebezaměstnaní), nebyl brán v úvahu počet pomáhajících rodinných příslušníků. V porovnání s ostatními zeměmi je možné uvést řadu údajů typických pro Českou republiku.

Podíl sebezaměstnaných mladších 65 let činil v roce 2014 v EU celkem 14,4 %, ale v ČR to bylo 17 %. To je pátý

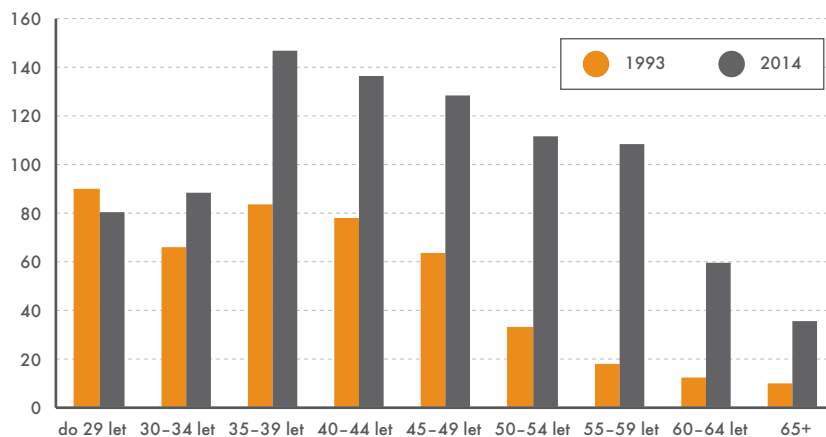
nejvyšší podíl ze všech členských zemí. Vyšší podíl vykazují pouze Řecko (podíl sebezaměstnaných dosahuje téměř třetinu všech pracujících), Itálie (22 %), Rumunsko a Polsko, kde se tento podíl pohyboval kolem 18 %.

Je zřejmé, že struktura celkové zaměstnanosti v Řecku souvisí s jeho geografickou polohou. Velká část populace zde pracuje v obchodě, v zemědělství a v odvětvích závislých na cestovním ruchu. Zde je navíc vysoký podíl sebezaměstnaných. V Itálii je velké zastoupení podnikatelů zejména v obchodě nebo v profesních, vědeckých a technických činnostech.

Polsko a zvláště Rumunsko se vyznačují vysokou zaměstnaností v primárním sektoru a zároveň i vysokým počtem sebezaměstnaných v zemědělství.

Pokud jde o pomáhající rodinné příslušníky, je situace v Rumunsku a Polsku proti všem členským zemím výrazně odlišná. Celkový počet těchto osob zde dosáhl téměř 1,4 mil., což je více než polovina všech pomáhajících rodinných příslušníků v celé Evropské unii. Jestliže k sebezaměstnaným přičteme i pomáhající rodinné příslušníky, tak v takto vymezené skupině pracuje téměř 30 % všech Rumunů.

Počet podnikatelů (s a bez zaměstnanců vč. pomáhajících rodinných příslušníků) podle věkových skupin v roce 1993 a 2014 (v tis.)

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

V řadě odvětví je podíl podnikatelů v ČR podstatně vyšší než v EU

Podíl podnikatelů se zaměstnanci je v Česku podprůměrný. Rozdíl proti jiným zemím však není velký. Četnost sebezaměstnaných v rozhodující míře ovlivňují pracující na vlastní účet (podnikatelé bez zaměstnanců). Podíl této kategorie je v České republice právě pátý nejvyšší mezi zeměmi EU. Před námi jsou pouze výše uvedené čtyři

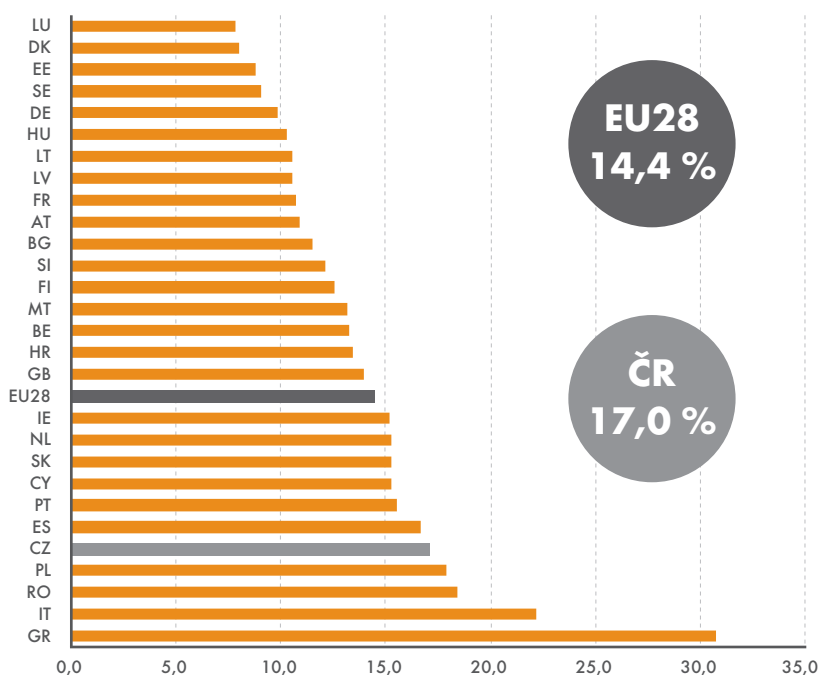
státy se specifickou odvětvovou strukturou ekonomik.

V naší republice je vůbec nejvyšší podíl podnikatelů v odvětví stavebnictví. Stejně tak má Česko nejvyšší podíl sebezaměstnaných na počtu pracujících v peněžnictví a pojišťovnictví. Podobně je tomu i co do podílu sebezaměstnaných v sekci ostatní činnosti.

Vysoké podíly sebezaměstnaných jsou v porovnání s EU i v dalších odvětvích. Po Maltě je nejvyšší podíl v sekci činnosti v oblasti nemovitostí a druhý nejvyšší i v administrativních a podpůrných činnostech (po Kypru). Třetí nejvyšší podíl sebezaměstnaných v rámci EU pak vykazují sekce s požadovaným vyšším vzděláním, a to profesní, vědecké a technické činnosti nebo sekce informační a komunikační činnosti. Nadprůměrný podíl sebezaměstnaných je v obchodě a opravách a údržbě motorových vozidel. Více jsou v obchodě zastoupeni sebezaměstnaní pouze v některých zemích středozezemní oblasti.

V období 2010 až 2014 se snížil počet sebezaměstnaných v EU ve věku 15–64 let o téměř půl milionu. V naší republice se ve stejném období zvýšil jejich počet o 24 tis. Počet těchto pracujících se snížil ve velké většině ostatních zemí, např. u všech našich sousedů (v Německu o 163 tis.). Výjimkou je markantní nárůst ve dvou zemích EU, a to ve Velké Británii o téměř 450 tis. a v Nizozemsku o více než 100 tis. Více na <http://bit.ly/1ofVXZ3> a <http://bit.ly/1g90P5C>.

Podíl sebezaměstnaných (podnikatelé s a bez zaměstnanců) na celkovém počtu pracujících ve věku 15–64 let v zemích EU28 v roce 2014 (v %)

Zdroj: Eurostat, Labour Force Survey; propočty ČSÚ

České firmy zaostávají ve využívání sociálních sítí

I když mezi roky 2013 a 2014 vzrostl v naší republice počet podniků, které aktivně využívají sociální sítě (tj. mají zde vlastní účet nebo profil), v porovnání s evropskými zeměmi máme co dohánět. V aktivním využívání sociálních sítí zaostávají české podniky za většinou členských zemí Evropské unie. Za námi se v evropském žebříčku umístily jen Rumunsko, Polsko a Lotyšsko.

Kamila Burešová, oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

Na počátku roku 2013 využívalo sociální sítě 15 % podniků, o rok později jich byla více než pětina. Aktivní jsou v prostředí sociálních sítí především velké firmy s 250 a více zaměstnanci (36 %).

Z odvětvového hlediska využívají sociální sítě nejčastěji cestovní agentury a kanceláře (75 %), následované podniky v oblasti vydavatelství, filmu a televizních programů (63 %), podniky poskytujícími ubytování (61 %) a podniky zabývajícími se telekomunikačními činnostmi (52 %). Sociální sítě využívají naproti tomu minimálně firmy zabývající se např. dopravou a skladováním, stavebnictvím či výrobou (ve všech těchto případech se jedná o zhruba desetinu podniků).

Růst podílu podniků aktivně využívajících sociální sítě mezi roky 2013 a 2014 byl v naší republice velmi slušný – téměř 7 p. b. Největší meziroční nárůst zaznamenal Eurostat na Kypru, v Irsku a na Maltě, kde překročil 10 p. b.

Důvody využívání sociálních médií podniky v ČR, leden 2013 (v %)

Zdroj: ČSÚ

Česká republika byla v tomto meziročním srovnání na pěkném osmém místě.

V roce 2014 odkazovala téměř pětina podniků prostřednictvím svých webových stránek na vlastní firemní účet nebo profil na sociálních sítích. Lze tedy říci, že pokud má firma aktivní účet na sociální sítí, upozorňuje na něj rovněž

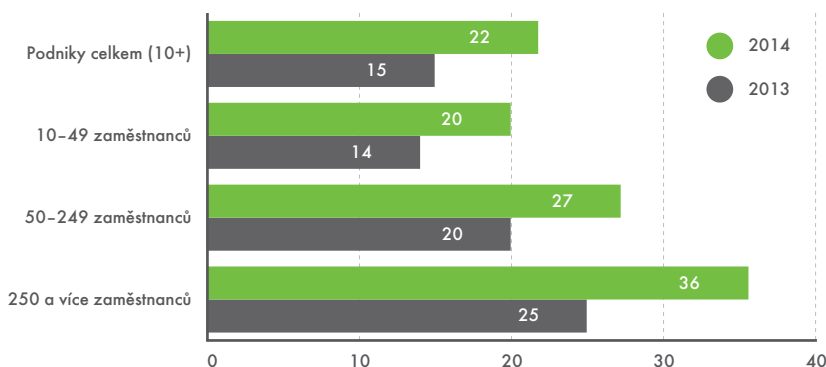
na svých webových stránkách. Nejčastěji tak činily podniky v největší velikostní kategorii. Odkaz na sociální síť mělo na svém webu 28 % těchto podniků.

Na profil v prostoru sociálních sítí odkazovaly nejčastěji firemní weby cestovních agentur a kanceláří (68 %), dále podniky v oblasti vydavatelství, filmu a televizních programů (57 %) či firmy poskytující ubytování (54 %). Nejméně často tak činily firmy zabývající se dopravou a skladováním (6 %), stavebnictvím (7 %) či výrobní podniky (7 %).

Sociální sítě se nejvíce využívají na Maltě

Podíváme-li se na aktivitu podniků na sociálních sítích v evropském měřítku, je jasné patrné, že české podniky mají co dohánět. V aktivním využívání sociálních sítí zaostávají české podniky za většinou členských zemí Evropské

Podniky a sociální sítě, 2013 a 2014 (v %)

Zdroj: ČSÚ

unie. Na evropském žebříčku zauímají jeden z nejnižších příček.

Sociální sítě využívají nejaktivněji podniky na Maltě (64 %), v Irsku (58 %), Nizozemsku (53 %) nebo na Kypru (51 %). Desítku zemí, v nichž podniky využívají sociální sítě relativně málo, tvoří všechny pobaltské státy, Itálie, Belgie, Česko i Slovensko, Maďarsko, Rumunsko a Polsko (více na <http://bit.ly/1Mm2SBh>).

Sociální sítě přinášejí podnikům mnoho výhod

Přestože sociální sítě původně sloužily pro účely propojování fyzických osob, řada firem již zjistila, že se jim díky nim otevřel nový komunikační kanál a že aktivní využívání sociálních sítí přináší nesporné výhody. Sociální sítě mohou sloužit uvnitř podniku pro interní komunikaci mezi zaměstnanci navzájem, mezi zaměstnanci a vedením, ale i mezi podnikem a jeho klienty. Jedná se o nejrychlejší způsob předávání informací, spolupráce a veškeré potřebné komunikace. Zároveň takto firma může komunikovat s celým pracovním trhem nebo hledat nové zaměstnance.

Podniky využívají sociální sítě podobně jako své webové stránky, tj. zejména k informování veřejnosti o novinkách týkajících se jejich činnosti. Řada firem používá sociální sítě ke zlepšování obrazu firmy, vykazování jejich společenské odpovědnosti nebo propagaci svých dobročinných iniciativ.

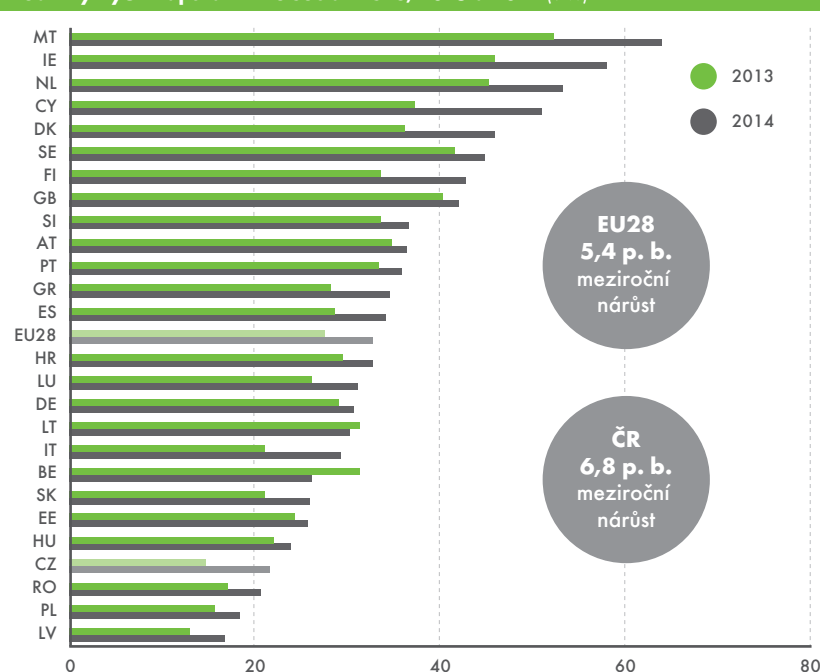
Sociální sítě lze využít také jako zákaznický servis – podniky v nich vytváří prostor pro své zákazníky, kteří jim mohou klást dotazy, formulovat požadavky, participovat na vylepšování nebo inovování nabízeného zboží či poskytovaných služeb. Odpovědi na nejčastější otázky pak slouží i ostatním uživatelům nebo

Podniky a sociální sítě, leden 2014 (v %)

Zdroj: ČSÚ

Podniky využívající aktivně sociální sítě, 2013 a 2014 (v %)

Zdroj: Eurostat

zákazníkům. Firma může v neposlední řadě analyzovat reakce uživatelů pomocí specializovaných nástrojů a zjišťovat tak, co o ní ostatní uživatelé říkají a zda jsou tyto zmínky pozitivní či negativní. Řada firem prostřednictvím sociálních sítí spolupracuje s obchodními partnery či jinými organizacemi (např.

organizacemi veřejné správy, neziskovými organizacemi apod.).

Silný nástroj pro vyjadřování názorů

Sociální sítě dávají do rukou firemních zákazníků silný nástroj k vyjádření jejich názorů. Stále více firem se tak snaží monitorovat dění na sociálních sítích, které se týká jejich činnosti. Dokumentují to i data Českého statistického úřadu z šetření za rok 2013. Mezi nejčastější důvody využívání sociálních médií podniky bylo zlepšování obrazu firmy či uvádění produktů na trh (jako důvod využívání sociálních sítí to uvedlo 14 % podniků) či získávání zpětné vazby od zákazníků (uvedlo 12 % podniků).

NOVÁ DATA BUDOU KONCEM ROKU 2015

Data uvedená v tomto článku vycházejí z výsledků ročního statistického šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v podnikatelském sektoru (ICT 5-01). Toto šetření realizuje ČSÚ každoročně od roku 2002. Provádí se na vzorku o rozsahu přibližně 9 tis. pod-

niků s 10 a více zaměstnanci ve všech odvětvích kromě zemědělství, těžby a dobývání a sekcí spadajících pod veřejnou správu. Posledním referenčním obdobím byl leden 2014. Údaje za ostatní státy EU pochází z databáze Eurostatu a jsou platné k 1. březnu 2015.

Více informací najdete také v publikaci Informační společnost v číslech 2015 – <http://bit.ly/1Rnys1o>.

RYCHLÉ INFORMACE

ZÁŘÍ 2015

út	1	Maloobchod (červenec 2015)
st	2	
čt	3	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (36. kalendářní týden 2015)
pá	4	Průměrné mzdy (2. čtvrtletí 2015)
so	5	
ne	6	Stavebnictví (červenec 2015)
po	7	Průmysl (červenec 2015)
út	8	Zahraniční obchod (červenec 2015)
st	9	
čt	10	Indexy spotřebitelských cen – inflace (srpen 2015)
pá	11	
so	12	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (37. kalendářní týden 2015)
ne	13	Pohyb obyvatelstva (1. až 2. čtvrtletí 2015)
po	14	
út	15	
st	16	Indexy cen vývozu a dovozu (červenec 2015)
čt	17	Indexy cen výrobců (srpen 2015)
pá	18	
so	19	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (38. kalendářní týden 2015)
ne	20	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – potravinářské výrobky (září 2015)
po	21	
út	22	
st	23	
čt	24	Konjunkturální průzkum (září 2015)
pá	25	
so	26	
ne	27	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (39. kalendářní týden 2015)
po	28	
út	29	
st	30	Čtvrtletní sektorové účty (2. čtvrtletí 2015)
		Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (srpen 2015)

VYBRANÉ VÝSTUPY ČSÚ

Ekonomické výsledky průmyslu ČR – 2013

Publikace obsahuje data ze zpracování ročního statistického šetření u podnikatelských subjektů s převažující průmyslovou činností bez ohledu na jejich velikost.

[elektronická verze](#)

Kulturní zařízení v ČR – 2014

Základní informace o divadlech, muzeích a galeriích (muzeích výtvarných umění), nemovitých kulturních památkách, neperiodickém tisku, periodickém tisku, hudebních souborech, veřejných knihovnách a kraj- ských knihovnách.

[elektronická verze](#)

Vydání a spotřeba domácností statis- tiky rodinných účtů – 2. čtvrtletí 2015

Čtvrtletní výsledky statistiky rodinných účtů v členění podle postavení osoby v čele do- mácnosti, velikosti obce a právního důvodu užívání bytu.

[elektronická verze](#)

Výsledky chovu prasat k 31. 7. 2015

Početní stavy prasat podle hmotnostních kategorií a účelu chovu, narození a úhyny selat, počty oprasených prasníc a pras- niček, počty narozených a odchovaných selat na prasnici, prodej jatečných prasat.

[elektronická verze](#)

Stav a pohyb obyvatelstva v ČR 1.– 2. čtvrtletí 2015

Předběžné výsledky přirozeného a mecha- nického pohybu obyvatelstva od počátku roku 2015.

[elektronická verze](#)

Spotřeba paliv a energie – 2014

Publikace přináší údaje o spotřebě paliv, elektřiny a tepla za podnikatelské subjekty a za rozpočtové a příspěvkové organizace.

[elektronická verze](#)

Vývoj ekonomiky České republiky v 1. pololetí 2015

Hodnocení vývoje reálné a peněžní ekono- miky ČR za uplynulé období.

[tištěná a elektronická verze](#)

Publikace je možné objednat e-mailem na objednavky@czso.cz, tel.: 274 052 733, **nebo zakoupit** v prodejně publikací v Ústředí ČSÚ (Na padesátém 81, Praha 10).

Všechny tituly naleznete na www.czso.cz.

Základní údaje o honitbách, stavu a lovu zvěře

Vydavatel: Český statistický úřad

Již potřinácté, letos elektronicky, vychází publikace o myslivosti. Čtenář v ní nalezne data o honitbách, stavu a lovu zvěře za období od 1. dubna 2014 až 31. března 2015. Od roku 2007 vychází titul i v anglické verzi.

Údaje poskytují informace zejména pro rozhodování v mysliveckém hospodaření. Například se zde lze dočíst, že při téměř stejné výměře honiteb (k 1. dubnu 2014 dosahuje 6 874 450 ha) je počet psů s loveckou upotřebitelností téměř identický (31 223). Avšak počet osob trvale vykonávajících v honitbě právo myslivosti klesl o 1 251 na 92 247 osob. Odstřel černé zvěře podle očekávání narostl na 168 974 ks (ze 152 250 ks v roce 2013).

Součástí datových výstupů jsou, od roku 2011, pětileté časové řady. Týkají

se stavů a odstřelů vybraných druhů zvěře (např. jelení, srnčí, černá, zajáci, kachny, bažanti, ale i lišky, vydry nebo volavky). Zde je třeba připomenout, že údaje za myslivost se historicky zveřejňují také ve Statistické ročence České republiky (odstřely a stavy vybraných druhů zvěře, v posledních letech i určitá data o honitbách), dále pak v roční publikaci Lesnictví a myslivost. Údaje za jednotlivé kraje jsou k dispozici v tzv. krajských ročenkách.

Data se získávají z Ročního výkazu o honitbách, stavu a lovu zvěře. Údaje se zveřejňují v rozsahu celého výkazu. Je zahrnuta celá Česká republika, tedy honitby v gesci příslušných ministerstev (zemědělství, obrany, životního prostředí).

Data lze rozdělit zhruba do pěti okruhů: základní údaje o honitbách,

klasifikace honiteb – normované a minimální stavy zvěře a výměra honebních ploch podle jakostních tříd, výsledky mysliveckého hospodaření, výskyt dalších druhů zvěře a jejich lov, pokud byla udělena výjimka, a lov dalších živočichů.

Základní informace o honitbách podávají údaje o výměře, obhospodařování a způsobu využívání honiteb včetně obor a bažantnic, dále o počtu loveckých psů, zařízení pro příkrmování zvěře a počtu osob trvale vykonávajících v honitbě právo myslivosti. Výsledky mysliveckého hospodaření představují zřejmě historicky nejdéle publikovaná data, a to platí zejména o odstřelu, dále i stavech zvěře (zejména jelení, srnčí, černá a bažanti zvěř). Více na <http://bit.ly/1J85jF1>. ■

Čísla z první ruky za rok 2014 Praha

Vydavatel: Český statistický úřad

Poprvé vychází souhrn statistických dat za rok 2014. Určen je pro co nejširší veřejnost. Představuje výběr informací za hlavní město Prahu. Hlavním zdrojem dat jsou internetové stránky ČSÚ www.czso.cz, resp. www.praha.czso.cz. ■

Trh práce 2014

Vydavatel: Český statistický úřad

Titul obsahuje statistická data z Výběrového šetření pracovních sil realizovaného Českým statistickým úřadem. Přináší informace o výši a struktuře zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomicky neaktivním obyvatelstvu jednotlivých krajů České republiky. ■

Statistická ročenka za rok 2014

Vydavatel: Dopravní podnik hlavního města Prahy

Ačkoliv je titul určen výhradně pro vnitřní potřeby zaměstnanců Dopravního podniku hl. m. Prahy, zajímavé informace v něm nalezne každý, kdo se zajímá o statistiku dopravy. Knihu si lze vypůjčit v Ústřední statistické knihovně, více na <http://bit.ly/1L3oxhh>. ■

Všechny tituly si můžete vypůjčit (a některé zakoupit) v Ústřední statistické knihovně a prodejně ČSÚ. Více na library.czso.cz.

Sezónnost a sezónní očištění

Lidé se v průběhu roku chovají různě. V létě je teplo, v zimě je zima a v prosinci jsou Vánoce. A to všechno pochopitelně ovlivňuje lidské životy a odráží se ve statistických ukazatelích stejně jako různý počet pracovních dní v daném období. Vezměme například stavebnictví. V lednu se příliš nestaví, v červenci ano. Lednová stavební produkce je s červencovou nesrovnatelná. Produkce v lednu je vždy menší než v červenci. Tak jako každý rok. Tomu se říká sezónnost.

Nemusí jít pouze o vliv počasí a roční období, ale třeba i o významné události, které se každý rok opakují např. Vánoce. Před nimi lidé vždycky nakupují dárky a více utrácí. Je tedy pochopitelné, že spotřeba domácností, resp. jejich výdaje, na konci roku výrazně rostou (oproti ostatním obdobím roku). Je to tak každý rok. Jak tedy zjistit, zda spotřeba domácností, důležitý indikátor ekonomického vývoje, v průběhu roku skutečně roste, nebo klesá?

K takovému srovnání je třeba odstranit vliv sezónnosti v průběhu roku na daný ukazatel. Proto se provádí tzv. **sezónní očištění**. V principu jde o to, že dlouhodobým sledováním můžeme říci, jak se které čtvrtletí (nebo měsíc) obvykle liší vůči ostatním v roce. Díky tomu lze všechna čtvrtletí roku vyrovnat na srovnatelnou úroveň (vyloučit opakující se poklesy a nárůsty pomocí tzv. sezónních faktorů) a poté je porovnat. Sezónní faktory se obvykle odhadují na základě komplikovaných matematicko-statistických modelů založených na chování ukazatele v minulých letech.

Vliv sezónního očištění				
	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí	3. čtvrtletí	4. čtvrtletí
Spotřeba (sezónně neočištěná)	100	110	120	130
Sezónní faktor	10 %	0 %	0 %	-10 %
Spotřeba (sezónně očištěná)	110	110	120	117

Zdroj: ČSÚ

Modelům rozumět nemusíme, důležité je, že víme, k čemu slouží.

Uvedme příklad. Díky dlouhodobému sledování víme, že v posledním čtvrtletí (před Vánoci) lidé utrácí obvykle o 10 % více než v průměrném čtvrtletí. Naopak v 1. čtvrtletí nakupují domácnosti o 10 % méně. Pro zjednodušení řekněme, že ve 2. a 3. čtvrtletí nakupují průměrně, tedy nelze vysledovat žádnou každoroční tendenci k větším či menším výdajům. To znamená, že pokud by spotřeba za rok byla 400, pak je v průběhu roku průměrně rozložena do čtvrtletí takto: 90, 100, 100, 110.

Řekněme, že v našem příkladu byla spotřeba v jednotlivých čtvrtletích 100, 110, 120, 130. Může se zdát, že celý rok spotřeba rostla. Vezmeme-li v úvahu výše zmíněnou sezónnost, není tomu tak.

Uvědomme si, že spotřeba v 1. čtvrtletí (100) je ovlivněna každoroční tendencí lidí nakupovat po Vánocích méně (o 10 %). Pokud tuto sezónnost vezmeme v úvahu, musíme spotřebu v tomto čtvrtletí navýšit o 10 % ($100 \cdot 1,1 = 110$) pro porovnání s jiným čtvrtletím. Ve 2. čtvrtletí není vliv sezónnosti žádný, úprava není třeba. Když tedy porovnáme obě čtvrtletí, zjistíme, že spotřeba ve 2. čtvrtletí

oproti 1. nerostla (v obou čtvrtletích byla shodně 110).

Podobně postupujeme i při porovnání např. 3. a 4. čtvrtletí. Musíme zohlednit každoroční předvánoční nákupy na konci roku, jinak by srovnání nemělo význam, protože 4. čtvrtletí by vždy bylo větší než 3. čtvrtletí. Proto je třeba sezónně neočištěnou spotřebu domácností ve 4. čtvrtletí o 10 % snížit ($130 \cdot 0,9 = 117$). Pak je vidět, že spotřeba na konci roku oproti 3. čtvrtletí (120) klesla, a ne naopak.

Základem úspěšného sezónního očištění, jehož cílem je možnost porovnávat jednotlivá období roku navzájem, je správný odhad sezónních faktorů (tj. vyčíslení průměrných výkyvů v roce). To se děje na základě dlouhodobého pozorování předchozích období. Dlouhodobost je v tomto případě zárukou stability. Pokud by se ale náhle změnilo sezónní chování lidí – řekněme, že si začnou dávat dárky v průběhu celého roku, nikoliv jen o Vánocích – pak může chvíli trvat, než sezónní očištění přestane upravovat (navyšovat) 1. čtvrtletí a snižovat 4. čtvrtletí. Statistice by to sice způsobilo dočasné problémy v mezičtvrtletním srovnávání, ale nebylo by to krásné?

Tereza Košťáková,
vedoucí oddělení čtvrtletních odhadů

Statistika&My

Měsíčník Českého statistického úřadu 09/2015

Ročník 5, vychází 10x ročně

Adresa redakce: Český statistický úřad,

Na padesátém 81, 100 82 Praha 10

telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

Redakce: Michal Novotný (šéfredaktor), Alena

Gébllová (vedoucí redaktorka), Petra Báčová, Jan

Ernest, Dalibor Holý, Eva Kačerová, Tomáš Mládek,

Marek Rojíček

Redakční rada: Ing. Josef Vlášek (předseda),

Ing. Michal Novotný (místopředseda),

Ing. Drahomíra Dubská, CSc.,

Mgr. et Mgr. Alena Gébllová, RNDr. Michaela

Kleňhová, Ing. Petra Kuncová, RNDr. Tomáš Mládek,

Helena Pexová, prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc.,

Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,

Bc. Jana Slavíková, Ing. Hana Šlégrová,

Ing. Veronika Tichá, Ing. Pavla Trendová

Grafická úprava: Tomáš Kubašta,

Infografika: Veronika Wölfelová

Jazyková korektura: Věra Hrušková

Fotografie: archiv ČSÚ, shutterstock.com

Tisk: Tiskárna Kleinwächter

Vydavatel: Český statistický úřad

www.statistikaamy.cz

ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 19925

ČESKÝ
STATISTICKÝ
ÚŘAD

STATISTIKA

STATISTICS
AND ECONOMY
JOURNAL

VOL. 95 (3) 2015

CZECH
STATISTICAL
OFFICE

Odborný časopis ČSÚ zařazený
v mezinárodní citační databázi
odborné recenzované literatury Scopus,
a dalších. Vychází 4x ročně pouze
anglicky. V době vydání tištěné
verze je kompletně zveřejňován
i na internetu.

3

VÁCLAV RYBÁČEK
(ČSÚ, PRAHA)

TEREZA VAVŘINOVÁ,
ANNA KRČKOVÁ (NÁRODNÍ
VZDĚLÁVACÍ FOND, PRAHA)

ADRIAN OTOIU, EMILIA TITAN
(BUCHAREST ACADEMY OF ECONOMIC
STUDIES, BUKUREŠŤ, RUMUNSKO)

HOW TO STABILIZE DEBT WHILE RUNNING DEFICIT

OCCUPATIONAL AND SECTORAL MOBILITY IN THE
CZECH REPUBLIC AND ITS CHANGES DURING THE
ECONOMIC RECESSION

SEEING THE HIDDEN PART OF THE
ICEBERG: GAUGING THE REAL
DIMENSION OF INTERNATIONAL
MIGRATION

czso.cz/statistika_journal

372 Kč/ROČNÍ PŘEDPLATNÉ

**SLEDUJTE NÁS
NA TWITTERU!**

TWITTER ÚČET ČSÚ

**AKTUALITY ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU A INFORMACE
O VÝZNAMNÝCH UDÁLOSTECH ZE SVĚTA STATISTIKY**

@statistickyurad